

«Գազպրոմ Արմենիա» ՓԲԸ

**Ֆինանսական հաշվետվությունների միջազգային
ստանդարտներին համապատասխան՝ համախմբված
ֆինանսական հաշվետվություններ և անկախ
աուդիտորական եզրակացություն**

31 դեկտեմբերի 2019թ.

Բովանդակություն

Անկախ աուդիտորական եզրակացություն

Համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններ

Համախմբված ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվություն.....	1
Համախմբված շահույթի կամ վնասի և այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքի մասին հաշվետվություն	2
Համախմբված սեփական կապիտալում փոփոխությունների մասին հաշվետվություն	3
Համախմբված դրամական միջոցների հոսքերի մասին հաշվետվություն.....	4

«Քեյ-Փի-Էմ-Ջի Արմենիա» ՍՊԸ
Հայաստանի Հանրապետություն, Երևան 0010
Վ.Սարգսյանի փ. 26/1
«Էրեբունի Պլազա» Բիզնես-կենտրոն, 8-րդ հարկ
Հեռախոս + 374 (10) 595 999
Վեբ կայք www.kpmg.am

Անկախ աուդիտորական եզրակացություն

«Գազպրոմ Արմենիա» ՓԲԸ-ի բաժնետերերին և Տնօրենների խորհրդին

Կարծիք

Մենք աուդիտ ենք ենթարկել «Գազպրոմ Արմենիա» ՓԲԸ-ի («Ընկերություն») և վերջինիս դուստր կազմակերպությունների («Խումբ») համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների աուդիտը, որոնք ներառում են համախմբված ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունը առ 31-ի դեկտեմբերի 2019թ., հաշվետու տարվա շահույթի կամ վնասի և այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների, սեփական կապիտալում փոփոխությունների և դրամական միջոցների հոսքերի մասին համախմբված հաշվետվությունները, ինչպես նաև ծանոթագրությունները, որոնք ներառում են հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության հիմնական դրույթները և այլ բացատրական տեղեկատվություն:

Մեր կարծիքով, կից ներկայացվող համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունները, բոլոր էական առումներով, ճշմարիտ են ներկայացնում խմբի համախմբված ֆինանսական վիճակը 2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ, ինչպես նաև վերջինիս համախմբված գործունեության արդյունքները և համախմբված դրամական միջոցների հոսքերը հաշվետու տարվա համար՝ ֆինանսական հաշվետվությունների միջազգային ստանդարտների (ՖՀՄՍ) համաձայն:

Կարծիքի հիմք

Մենք աուդիտն իրականացրել ենք Աուդիտի միջազգային ստանդարտներին (ԱՄՍ) համապատասխան: Այդ ստանդարտներից բխող մեր պատասխանատվությունը լրացուցիչ ներկայացված է մեր եզրակացության «Աուդիտորի պատասխանատվությունը համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների աուդիտի համար» բաժնում: Մենք անկախ ենք խմբից՝ համաձայն Պրոֆեսիոնալ հաշվապահների էթիկայի կանոնագրքի (ներառյալ՝ Անկախության միջազգային ստանդարտները) և Հայաստանի Հանրապետությունում համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների աուդիտի նկատմամբ կիրառելի էթիկայի պահանջների, և կատարել ենք էթիկային վերաբերող մեր պարտականություններն այս պահանջներին և էթիկայի միջազգային կանոնագրքին համապատասխան: Մենք գտնում ենք, որ ձեռք ենք բերել բավարար համապատասխան աուդիտորական ապացույցներ՝ մեր կարծիքն արտահայտելու համար:

Այլ նշում

Խմբի 2018թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ և այդ ամսաթվին ավարտված տարվա համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների աուդիտն իրականացվել է այլ աուդիտորական կազմակերպության կողմից, որի 2019թ. մարտի 25-ի եզրակացությունում արտահայտվել է չձևափոխված կարծիք այդ համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների վերաբերյալ:

Ղեկավարության և կառավարման օղակներում գտնվող անձանց պատասխանատվությունը համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների համար

Ղեկավարությունը պատասխանատու է ՖՀՄՍ համաձայն համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների պատրաստման և ճշմարիտ ներկայացման, և այնպիսի ներքին հսկողության համար, որն ըստ ղեկավարության անհրաժեշտ է խարդախության կամ սխալի հետևանքով էական խեղաթյուրումներից զերծ համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների պատրաստումն ապահովելու համար:

Համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունները պատրաստելիս ղեկավարությունը պատասխանատու է խմբի անընդհատ գործելու կարողության գնահատման համար՝ անհարժեշտության դեպքում բացահայտելով անընդհատությանը վերաբերող հարցերը, ինչպես նաև հաշվապահական հաշվառման անընդհատության հիմունքը կիրառելու համար, եթե առկա չէ ղեկավարության՝ խումբը լուծարելու կամ գործունեությունը դադարեցնելու մտադրություն, կամ չկա դրանից խուսափելու իրատեսական այլընտրանք:

Կառավարման օղակներում գտնվող անձիք պատասխանատու են խմբի ֆինանսական հաշվետվողականության գործընթացի վերահսկման համար:

Աուդիտորի պատասխանատվությունը համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների աուդիտի համար

Մեր նպատակն է ձեռք բերել ողջամիտ երաշխիք առ այն, որ համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններն, ամբողջությամբ վերցված, զերծ են սխալի կամ խարդախության պատճառով առաջացած էական խեղաթյուրումներից և ներկայացնել մեր կարծիքը ներառող աուդիտորական եզրակացություն: Ողջամիտ երաշխիքը հավաստիացման բարձր աստիճան է, սակայն այն չի երաշխավորում, որ ԱՄՍ-ների համաձայն աուդիտի իրականացման ընթացքում միշտ հնարավոր կլինի հայտնաբերել էական խեղաթյուրումը՝ վերջինիս առկայության դեպքում: Խեղաթյուրումները կարող են առաջանալ խարդախության կամ սխալի հետևանքով և համարվում են էական, եթե կարելի է պատճառաբանված կերպով ակնկալել, որ, առանձին կամ միասին վերցված, ազդեցություն կունենան այս համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների հիման վրա օգտագործողների կողմից կայացվող տնտեսական որոշումների վրա:

Որպես ԱՄՍ-ների համաձայն իրականացվող աուդիտի մաս՝ մենք կիրառում ենք մասնագիտական դատողություն և պահպանում ենք մասնագիտական թերահավատություն աուդիտի ընթացքում: Մենք նաև՝

- հատկորոշում և գնահատում ենք խարդախության կամ սխալի հետևանքով համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների էական խեղաթյուրման ռիսկերը, նախագծում և իրականացնում ենք աուդիտորական ընթացակարգեր այդ ռիսկերին արձագանքելու համար և ձեռք ենք բերում աուդիտորական ապացույցներ, որոնք բավարար համապատասխան հիմք են հանդիսանում մեր կարծիքի համար: Խարդախության հետևանքով առաջացած էական խեղաթյուրումը չհայտնաբերելու ռիսկն ավելի մեծ է, քան սխալի հետևանքով էական խեղաթյուրումը չհայտնաբերելու ռիսկը, քանի որ խարդախությունը կարող է ներառել հանցավոր համաձայնություն, զեղծարարություն, միտումնավոր բացթողումներ, սխալ ներկայացումներ կամ ներքին հսկողության համակարգի շրջանցում:
- պատկերացում ենք կազմում աուդիտին վերաբերող ներքին հսկողության մասին՝ տվյալ հանգամանքներին համապատասխան աուդիտորական ընացակարգեր նախագծելու, և ոչ թե խմբի ներքին հսկողության արդյունավետության վերաբերյալ կարծիք արտահայտելու համար:
- գնահատում ենք կիրառվող հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության տեղին լինելը և ղեկավարության կողմից կատարած հաշվապահական հաշվառման գնահատումների և կից բացահայտումների խելամտությունը:

- եզրահանգում ենք ղեկավարության կողմից հաշվապահական հաշվառման անընդհատության հիմունքի կիրառման տեղին լինելու վերաբերյալ և, հիմնվելով ձեռք բերված աուդիտորական ապացույցների վրա՝ գնահատում ենք, թե արդյոք առկա է էական անորոշություն ղեպքերի կամ հանգամանքները հետ կապված, որոնք կարող են նշանակալի կասկած հարուցել հսկի անընդհատ գործելու կարողության վերաբերյալ: Եթե մենք եզրահանգում ենք, որ առկա է էական անորոշություն, մեզանից պահանջվում է մեր աուդիտորական եզրակացությունում ուշադրություն հրավիրել համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների համապատասխան բացահայտումներին, կամ, եթե այդ բացահայտումները բավարար չեն, ձևափոխել մեր կարծիքը: Մեր եզրահանգումները հիմնված են մինչև մեր աուդիտորական եզրակացության ամսաթիվը ձեռք բերված աուդիտորական ապացույցների վրա: Այնուամենայնիվ, ապագա ղեպքերը կամ հանգամանքները կարող են հանգեցնել հսկի կողմից անընդհատության հիմունքով գործունեության իրականացման դադարեցմանը:
- գնահատում ենք համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների ընդհանուր ներկայացումը, կառուցվածքը և բովանդակությունը, ներառյալ՝ բացահայտումները և գնահատում ենք, թե արդյոք համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններն արտացոլում են իրենց հիմքում ընկած գործառնություններն ու իրադարձությունները այնպիսի ձևով, որը թույլ է տալիս ապահովել ճշմարիտ ներկայացում:
- ձեռք ենք բերում բավարար համապատասխան աուդիտորական ապացույցներ հսկի կազմի մեջ մտնող կազմակերպություններին կամ գործունեությանը վերաբերող ֆինանսական տեղեկատվության հետ կապված: Մենք պատասխանատու ենք հսկի աուդիտի ղեկավարման, վերահսկողության և իրականացման համար: Մենք չարունակում ենք ամբողջական պատասխանատվություն կրել մեր աուդիտորական եզրակացության համար:

Ի թիվս այլ հարցերի, մենք տեղեկացնում ենք կառավարման օղակներում գտնվող անձանց աուդիտի պլանավորված շրջանակի և ժամկետների, աուդիտի ընթացքում հայտնաբերված նշանակալի հարցերի, ներառյալ՝ ներքին հսկողությանը վերաբերող նշանակալի թերությունների մասին:

Այս անկախ աուդիտորական եզրակացության ներկայացման հիմք հանդիսացող աուդիտի իրականացման համար պատասխանատու գործընկերն է՝

Տիգրան Գասպարյան
Ղեկավար գործընկեր, «Քեյ-Փի-Էմ-Ջի Արմենիա» ՍՊԸ-ի տնօրեն

KPMG Armenia LLC
«Քեյ-Փի-Էմ-Ջի Արմենիա» ՍՊԸ
14 մարտի 2020թ.

«Գազպրոմ Արմենիա» ՓԲԸ
Համախմբված ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվություն

վն. ՀՀ դրամ	Մլրդ.	31 դեկտեմբերի 2019թ.	31 դեկտեմբերի 2018թ.
ԱԿՏԻՎՆԵՐ			
Ոչ ընթացիկ ակտիվներ			
Հիմնական միջոցներ	8	302,310	311,103
Օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվներ	9	11,080	-
Կանխավճարներ ոչ ընթացիկ ակտիվների գծով	10	68	9,201
Տրամադրված փոխառություններ		15	39
Հետաձգված հարկային ակտիվներ	26	6,692	6,806
Շահութահարկի գծով ոչ ընթացիկ կանխավճարներ		676	676
Այլ ոչ ընթացիկ ակտիվներ		265	282
Ընդամենը ոչ ընթացիկ ակտիվներ		321,106	328,107
Ընթացիկ ակտիվներ			
Պաշարներ	11	15,538	16,021
Տրամադրված փոխառություններ		22	166
Առևտրային և այլ դեբիտորական պարտքեր	12	43,897	39,531
Շահութահարկի գծով ընթացիկ կանխավճար		21	41
Ժամկետային ավանդներ	13	847	737
Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ	14	8,771	5,530
Ընդամենը ընթացիկ ակտիվներ		69,096	62,026
Ընդամենը ակտիվներ		390,202	390,133
ՄԵՓԱԿԱՆ ԿԱՊԻՏԱԼ			
Կանոնադրական կապիտալ	15	370,932	370,932
Պահուստներ		1,453	1,453
Լրացուցիչ կապիտալ		216	216
Կուտակված վնաս		(87,937)	(88,461)
Ընդամենը սեփական կապիտալ		284,664	284,140
ՊԱՐՏԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ			
Ոչ ընթացիկ պարտավորություններ			
Վարկեր և փոխառություններ	16	49,598	3,548
Պետական շնորհներ	17	208	246
Ընդամենը ոչ ընթացիկ պարտավորություններ		49,806	3,794
Ընթացիկ պարտավորություններ			
Վճարվելիք շահութահարկ		2	-
Վարկեր և փոխառություններ	16	3,127	61,070
Վարձակալության գծով պարտավորություններ		2,366	-
Առևտրային և այլ կրեդիտորական պարտքեր	18	50,237	41,129
Ընդամենը ընթացիկ պարտավորություններ		55,732	102,199
Ընդամենը պարտավորություններ		105,538	105,993
Ընդամենը պարտավորություններ և սեփական կապիտալ		390,202	390,133

Խումբը սկսել է կիրառել ՖՀՄՍ 16-ը 2019թ. հունվարի 1-ից՝ օգտագործելով փոփոխված հետընթաց մոտեցումը: Այս մոտեցման համաձայն՝ համադրելի տեղեկատվությունը չի վերահաշվարկվում և ՖՀՄՍ 16-ը սկզբնապես կիրառելու կրեդիտային հետևանքը ճանաչվում է չբաշխված շահույթում սկզբնական կիրառման ամսաթվի դրությամբ (տես Ծանոթագրություն 5):

Հաստատվել է հրապարակման և ստորագրվել է 2020թ. մարտի 13-ին:

 Հրանտ Թադևոյան,
 Վարչության նախագահ – գլխավոր տնօրեն

 Վարդան Եաչարյան,
 Գլխավոր հաշվապահ

6-51 էջերում ներկայացված ծանոթագրությունները հանդիսանում են սույն համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների անբաժանելի մասը:

«Գազպրոմ Արմենիա» ՓԲԸ

Համախմբված շահույթի կամ վնասի և այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքի մասին հաշվետվություն

<i>մլն. ՀՀ դրամ</i>	Ծնթգ.	2019թ.	2018թ.
Հասույթ	19	240,356	232,809
Վաճառքի ինքնարժեք	20	(222,863)	(210,267)
Համախառն շահույթ		17,493	22,542
Այլ գործառնական եկամուտ	21	1,007	28,790
Ընդհանուր և վարչական ծախսեր	22	(11,826)	(12,885)
Այլ գործառնական ծախսեր	23	(2,570)	(12,201)
Գործառնական շահույթ		4,104	26,246
Ֆինանսական եկամուտ	24	1,083	2,360
Ֆինանսական ծախսեր	25	(4,544)	(9,917)
Շահույթ մինչև շահութահարկով հարկումը		643	18,689
Շահութահարկի գծով ծախսեր	26	(119)	(3,769)
Տարվա շահույթ		524	14,920
Ընդամենը տարվա համապարփակ ֆինանսական արդյունք		524	14,920

Խումբը սկսել է կիրառել ՖՀՄՄ 16-ը 2019թ. հունվարի 1-ից՝ օգտագործելով փոփոխված հետընթաց մոտեցումը: Այս մոտեցման համաձայն՝ համադրելի տեղեկատվությունը չի վերահաշվարկվում և ՖՀՄՄ 16-ը սկզբնապես կիրառելու կուտակային հետևանքը ճանաչվում է չբաշխված շահույթում սկզբնական կիրառման ամսաթվի դրությամբ (տես Ծանոթագրություն 5):

«Գազպրոմ Արմենիա» ՓԲԸ

Համախմբված սեփական կապիտալում փոփոխությունների մասին հաշվետվություն

<i>մլն. ՀՀ դրամ</i>	Կանոնադրական կապիտալ	Պահուստներ	Լրացուցիչ կապիտալ	Կուտակված վնաս	Ընդամենը
Մնացորդն առ 1 հունվարի 2018թ.	344,550	1,453	263	(103,381)	242,885
Բաժնետոմսերի թողարկում (Ծանոթագրություն 15)	26,382	-	(47)	-	26,335
Ընդամենը 2018թ. համապարփակ ֆինանսական արդյունք	-	-	-	14,920	14,920
Մնացորդն առ 31 դեկտեմբերի 2018թ.	370,932	1,453	216	(88,461)	284,140
Ընդամենը 2019թ. համապարփակ ֆինանսական արդյունք	-	-	-	524	524
Մնացորդն առ 31 դեկտեմբերի 2019թ.	370,932	1,453	216	(87,937)	284,664

Խումբը սկսել է կիրառել ՖՀՄՍ 16-ը 2019թ. հունվարի 1-ից՝ օգտագործելով փոփոխված հետընթաց մոտեցումը: Այս մոտեցման համաձայն՝ համադրելի տեղեկատվությունը չի վերահաշվարկվում և ՖՀՄՍ 16-ը սկզբնապես կիրառելու կուտակային հետևանքը ճանաչվում է չբաշխված շահույթում սկզբնական կիրառման ամսաթվի դրությամբ (տես Ծանոթագրություն 5):

մ/ն. ՀՀ դրամ	Ծնթգ.	2019թ.	2018թ.
Գործառնական գործունեությունից դրամական միջոցների հոսքեր			
Շահույթ/(վնաս) մինչև շահութահարկով հարկումը		643	18,689
Ճշգրտումներ.			
Մաշվածություն	8,9	12,008	14,208
Առևտրային և այլ դեբիտորական պարտքերի արժեզրկում	23	736	6,230
Առևտրային և այլ դեբիտորական պարտքերի արժեզրկման վերականգնում		(102)	(81)
Հիմնական միջոցների արժեզրկում	21,23	7	4,234
Հիմնական միջոցների օտարումից զուտ օգուտ	21	(62)	(82)
Այլ պաշարների վաճառքից զուտ օգուտ	21	-	(24)
Շնորհված հիմնական միջոցներից եկամուտ	21	(38)	(38)
Փոխարժեքային տարբերություններից զուտ (եկամուտ)/վնաս	22,24,25	(921)	(842)
Տոկոսային եկամուտ	24	(94)	(1,593)
Տոկոսային ծախս	25	4,544	9,917
Եկամուտ կրեդիտորական պարտքերի ներումից	21	-	(27,874)
Պահուստների զուտ փոփոխություն		(42)	204
Գործառնական գործունեությունից դրամական միջոցների հոսքեր մինչև շրջանառու կապիտալի փոփոխությունները		16,679	22,948
Առևտրային և այլ դեբիտորական պարտքերի նվազում/(աճ)		(5,000)	294
Պաշարների նվազում		483	933
Առևտրային և այլ կրեդիտորական պարտքերի աճ		144,132	96,032
Շրջանառու կապիտալի փոփոխություններ		139,615	97,259
Ստացված տոկոսային եկամուտ		128	1,318
Վճարված տոկոսներ		(4,440)	(8,723)
Գործառնական գործունեությունից զուտ դրամական միջոցների հոսքեր		151,982	112,802
Ներդրումային գործունեությունից դրամական միջոցների հոսքեր			
Հիմնական միջոցների ձեռքբերում		(4,353)	(15,350)
Հիմնական միջոցների վաճառքից մուտքեր		237	134
Ժամկետը լրացած ավանդների մարում		230	35,351
Նոր ավանդների տեղաբաշխում		(365)	(3,359)
Տրամադրված փոխառություններ		-	(70)
Մուտքեր տրամադրված փոխառությունների մարումից		226	230
Ներդրումային (գործունեությամբ օգտագործված)/ գործունեությունից ստացված զուտ դրամական միջոցների հոսքեր		(4,025)	16,936
Ֆինանսական գործունեությունից դրամական միջոցների հոսքեր			
Մուտքեր նոր բաժնետոմսերի թողարկումից	15	-	26,337
Մուտքեր վարկերից և փոխառություններից	16	107,799	107,629
Վարկերի և փոխառությունների մարում	16	(252,384)	(267,867)
Ֆինանսական գործունեությամբ օգտագործված զուտ դրամական միջոցների հոսքեր		(144,585)	(133,901)
Փոխարժեքային տարբերությունների ազդեցությունը դրամական միջոցների և դրանց համարժեքների վրա		(131)	30
Դրամական միջոցները և դրանց համարժեքները տարեսկզբին	14	5,530	9,663
Դրամական միջոցները և դրանց համարժեքները տարեվերջին	14	8,771	5,530

Այն ֆինանսական գործարքները, որոնցով չի պահանջվել դրամական միջոցների և դրանց համարժեքների օգտագործում, ներառված չեն համախմբված դրամական միջոցների հոսքերի մասին հաշվետվությունում և բացահայտված են Ծանոթագրություն 27-ում:

Խումբը սկսել է կիրառել ՖՀՄՍ 16-ը 2019թ. հունվարի 1-ից՝ օգտագործելով փոփոխված հետընթաց մոտեցումը: Այս մոտեցման համաձայն՝ համադրելի տեղեկատվությունը չի վերահաշվարկվում և ՖՀՄՍ 16-ը սկզբնապես կիրառելու կուտակային հետևանքը ճանաչվում է չբաշխված շահույթում սկզբնական կիրառման ամսաթվի դրությամբ:

Խումբը դասակարգել է՝

- վարձակալության գծով պարտավորության հիմնական մասի դիմաց դրամական միջոցների վճարումները որպես ֆինանսավորման գործունեություն,
- վարձակալության գծով պարտավորության տոկոսային մասի դիմաց դրամական միջոցների վճարումները որպես գործառնական գործունեություն՝ համաձայն Խմբի կողմից ընտրված վճարված տոկոսների ներկայացման պահանջների, և
- կարճաժամկետ վարձավճարները և փոքրաթեք ակտիվների վարձակալության գծով վարձավճարները որպես գործառնական գործունեություն:

Խումբը չի վերահաշվարկել համադրելի տեղեկատվությունը:

**Համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններին կից
ծանոթագրություններ**

1	«Գազպրոմ Արմենիա» ՓԲԸ-ի գործունեությունը.....	7
2	Խմբի գործառնական միջավայրը.....	8
3	Հաշվապահական հաշվառման նշանակալի քաղաքականության ամփոփում.....	8
4	Գնահատումների և դատողությունների օգտագործում.....	23
5	Անցում նոր կամ վերանայված ստանդարտներին և մեկնաբանություններին.....	24
6	Դեռևս չկիրառվող նոր ստանդարտներ և մեկնաբանություններ.....	25
7	Փոխկապակցված անձանց հետ մնացորդներ և գործարքներ.....	26
8	Հիմնական միջոցներ.....	27
9	Օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվներ.....	28
10	Կանխավճարներ ոչ ընթացիկ ակտիվների գծով.....	28
11	Պաշարներ.....	28
12	Առևտրային և այլ դեբիտորական պարտքեր.....	29
13	Ժամկետային ավանդներ.....	32
14	Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ.....	32
15	Կանոնադրական կապիտալ.....	32
16	Վարկեր և փոխառություններ.....	33
17	Պետական շնորհներ.....	35
18	Առևտրային և այլ կրեդիտորական պարտքեր.....	36
19	Հասույթի վերլուծությունն ըստ տեսակի.....	36
20	Վաճառքի հնքնարժեք.....	37
21	Այլ գործառնական եկամուտ.....	37
22	Ընդհանուր և վարչական ծախսեր.....	38
23	Այլ գործառնական ծախսեր.....	38
24	Ֆինանսական եկամուտ.....	39
25	Ֆինանսական ծախսեր.....	39
26	Շահութահարկ.....	39
27	Նշանակալի անկանխիկ ֆինանսական գործունեություն.....	42
28	Պայմանական դեպքեր և պարտավորություններ.....	43
29	Ֆինանսական ռիսկերի կառավարում.....	44
30	Կապիտալի կառավարում.....	49
31	Ֆինանսական գործիքների իրական արժեք.....	49
32	Ֆինանսական գործիքների ներկայացումն ըստ չափման կատեգորիաների.....	50
33	Իրադարձություններ հաշվետու ժամանակաշրջանից հետո.....	51

1 «Գազպրոմ Արմենիա» ՓԲԸ-ի գործունեությունը

Սույն համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունները պատրաստվել են 2019թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա՝ «Գազպրոմ Արմենիա» ՓԲԸ-ի (այսուհետ՝ «Ընկերություն») և վերջինիս դուստր կազմակերպությունների (այսուհետ միասին՝ «Խումբ») գործունեության համար:

Ընկերությունը ստեղծվել և իր գործունեությունն իրականացնում է Հայաստանի Հանրապետությունում: Այն հանդիսանում է բաժնետիրական ընկերություն՝ բաժնետոմսերով սահմանափակված պատասխանատվությամբ և ստեղծվել է Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությանը համապատասխան:

2019թ. դեկտեմբերի 31-ի և 2018թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Ընկերության մայր ընկերությունն է «Գազպրոմ» ՀԲԸ-ն, իսկ Խմբի վերջնական հսկողությունն իրականացնում է Ռուսաստանի Դաշնության կառավարությունը:

Հիմնական գործունեությունը. Խմբի հիմնական գործունեությունն է բնական գազի ներկրումն ու բաշխումը, Հայաստանի Հանրապետությունում գազի խողովակաշարերի համակարգի շահագործումը և էլեկտրաէներգիայի արտադրությունը իր ջերմային (գազային) էլեկտրակայանի միջոցով: Խումբն ունի բացառիկ լիցենզիա Հայաստանի Հանրապետությունում գազի բաշխման համար: Գազի փոխադրման և բաշխման սակագները սահմանվում են Հայաստանի Հանրապետության հանրային ծառայությունները կարգավորող հանձնաժողովի (այսուհետ՝ «ՀԾԿՀ») կողմից:

2017թ. հունվարի 1-ից գազի սակագները փոփոխվել և սահմանվել են. ամսական 10,000 խորանարդ մետրից պակաս քանակությամբ գազ սպառողների համար՝ 1,000 խորանարդ մետրի դիմաց 139,000 ՀՀ դրամ (նախքան 2017թ. հունվարի 1-ը՝ 146,700 ՀՀ դրամ) և ամսական 10,000 խորանարդ մետրից ավել քանակությամբ գազ սպառողների համար՝ 1,000 խորանարդ մետրի դիմաց 242.1 ԱՄՆ դոլարին համարժեք ՀՀ դրամ (նախքան 2017թ. հունվարի 1-ը՝ 257.56 ԱՄՆ դոլարին համարժեք ՀՀ դրամ):

Բնական գազի հիմնական ծավալը գնվում է «Գազպրոմ Էքսպորտ» ՍՊԸ-ից (հանդիսանում է մայր ընկերության ընդհանուր վերահսկողության տակ գտնվող կազմակերպություն) (տես Ծնթգ. 7):

Ստորև աղյուսակում ներկայացված են համախմբված դուստր կազմակերպությունները.

Դուստր կազմակերպություն	Գրանցման երկիր	2019թ.	2018թ.
		Սեփականություն/ Ձայնի իրավունք	Սեփականություն/ Ձայնի իրավունք
«Արմավիրգազ» ՍՊԸ	Հայաստանի	100%	100%
	Հանրապետություն		
«Ավտոգազ» ՍՊԸ	Հայաստանի	100%	100%
	Հանրապետություն		
«Բուխան» ՍՊԸ	Հայաստանի	100%	100%
	Հանրապետություն		
«Տրանսգազ» ՍՊԸ	Հայաստանի	100%	100%
	Հանրապետություն		
«Կորպորատիվ տեխնոլոգիական կապի միջոցների և համակարգերի շահագործում և սպասարկում» ՍՊԸ	Հայաստանի	100%	100%
	Հանրապետություն		

1 «Գազպրոմ Արմենիա» ՓԲԸ-ի գործունեությունը (շարունակություն)

Դուստր կազմակերպությունների հիմնական գործունեությունն է.

«Արմավիրգազմաշ» ՍՊԸ-ն արտադրում է գազասարքավորումներ, ինչպես նաև բնագավառին առնչվող այլ սարքավորումներ:

«Ավտոգազ» ՍՊԸ-ն իրականացնում է սեղմված գազի պահեստավորում և վաճառք, ավտոգազալիցքավորման կայանների շահագործում և տեխնիկական սպասարկում, գազաբալոնային սարքավորումների տեղադրում:

«Բուխան» ՍՊԸ-ն իրականացնում է հեղուկ գազի գնում և հետագա վերավաճառք, հեղուկ գազի բալոնների նորոգում և վկայագրում, ինչպես նաև գազալիցքավորման կայանների շահագործում:

«Տրանսգազ» ՍՊԸ-ն իրականացնում է Հայաստանի Հանրապետության տարածքում բնական գազի փոխադրում և գազի ստորգետնյա պահեստարանների կառավարում:

«Կորպորատիվ տեխնոլոգիական կապի միջոցների և համակարգերի շահագործում և սպասարկում» ՍՊԸ-ն մատուցում է կապի և SS ծառայություններ:

Խումբն իր գործունեությունն իրականացնում է Հայաստանի Հանրապետությունում:

Իրավաբանական հասցեն և գործունեության վայրը. Ընկերության իրավաբանական հասցեն է՝ Հայաստանի Հանրապետություն, 0091, ք.Երևան, Թբիլիսյան խճուղի 43:

2 Խմբի գործառնական միջավայրը

Խումբն իր գործունեությունն իրականացնում է Հայաստանում: Հետևաբար, Խմբի գործունեության վրա ազդեցություն են ունենում Հայաստանի տնտեսությունը և ֆինանսական շուկան, որոնց բնորոշ են զարգացող շուկայի հատկանիշներ: Իրավական, հարկային և օրենսդրական համակարգերը շարունակվում են զարգանալ, սակայն կարող են ունենալ տարբեր մեկնաբանություններ և ենթակա են հաճախակի փոփոխությունների, ինչը, այլ իրավական և հարկային խոչընդոտների հետ մեկտեղ, լրացուցիչ բարդություններ է ստեղծում Հայաստանում գործող ընկերությունների համար: Համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններն արտացոլում են Խմբի գործունեության և ֆինանսական վիճակի վրա Հայաստանի գործարար միջավայրի ազդեցության ղեկավարության գնահատականը: Ապագա գործարար միջավայրը կարող է տարբերվել ղեկավարության գնահատականից:

3 Հաշվապահական հաշվառման նշանակալի քաղաքականության ամփոփում

Պատրաստման հիմունքները. Սույն համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունները պատրաստվել են ֆինանսական հաշվետվությունների միջազգային ստանդարտների (այսուհետ՝ «ՖՀՄՍ») պահանջներին համապատասխան, սկզբնական արժեքի հիմունքով: Սույն համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունները պատրաստելիս կիրառված հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության հիմնական սկզբունքները ներկայացված են ստորև: ՖՀՄՍ 16-ի ընդունման արդյունքում հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության փոփոխություններից բացի, որոնք ուժի մեջ են մտել 2019թ. հունվարի 1-ից, այդ սկզբունքները հետևողականորեն կիրառվել են ներկայացված բոլոր ժամանակաշրջանների նկատմամբ, եթե այլ բան նշված չէ:

3 Հաշվապահական հաշվառման նշանակալի քաղաքականության ամփոփում (շարունակություն)

Համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններ. Դուստր կազմակերպություններն այն ներդրման օբյեկտներն են (ներառյալ կառուցված կազմակերպությունները), որոնք վերահսկվում են Խմբի կողմից, քանի որ Խումբն (i) ունի կարողություն ուղղորդելու ներդրման օբյեկտ հանդիսացող կազմակերպության որոշակի գործունեությունը, որը զգալի ներգործություն ունի հատույցների վրա, (ii) կրում է հատույցներ չստանալու ռիսկը կամ ստանում է փոփոխական հատույցներ ներդրման օբյեկտ հանդիսացող կազմակերպությունում իր մասնակցությունից և (iii) հնարավորություն ունի օգտագործելու ներդրման օբյեկտ հանդիսացող կազմակերպության վրա ազդեցություն ունենալու կարողությունը՝ ներդրողների հատույցների գումարի վրա ներգործություն ունենալու համար: Մեկ այլ ձեռնարկության նկատմամբ Խմբի իրավասությունների առկայությունը գնահատելիս հաշվի է առնվում իրական իրավունքների առկայությունն ու ազդեցությունը, ներառյալ իրական պոտենցիալ ձայնի իրավունքը: Իրավունքն իրական է համարվում, եթե կրողն ունի այդ իրավունքն իրացնելու գործնական հնարավորություն՝ ներդրման օբյեկտ հանդիսացող ձեռնարկության նշանակալի գործունեության կառավարման վերաբերյալ որոշում կայացնելիս: Դուստր ձեռնարկության համախմբումը սկսվում է այն ժամանակ, երբ Խումբը ձեռք է բերում վերահսկողություն դուստր ձեռնարկության նկատմամբ (ձեռքբերման ամսաթիվ), և դադարում է, երբ Խումբը կորցնում է վերահսկողությունը դուստր ձեռնարկության նկատմամբ:

Խմբի ընկերությունների միջև գործարքները, մնացորդները և գործարքներից չիրացված շահույթը բացառվում է. չիրացված վնասները նույնպես բացառվում են, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ ծախսը չի կարող վերականգնվել: Խումբը և իր բոլոր դուստր կազմակերպությունները կիրառում են հաշվապահական հաշվառման միասնական քաղաքականություն՝ Խմբի քաղաքականությանը համահունչ:

Արտարժույթի փոխարկում. Խմբի յուրաքանչյուր համախմբված ընկերության ֆունկցիոնալ արժույթն այն առաջնային տնտեսական միջավայրի արժույթն է, որում գործում է տվյալ ընկերությունը: Ընկերության և նրա դուստր կազմակերպությունների ֆունկցիոնալ արժույթը և Խմբի հաշվետվությունների ներկայացման արժույթը Հայաստանի Հանրապետության ազգային արժույթն է՝ ՀՀ դրամը:

Դրամական ակտիվները և պարտավորությունները փոխարկվում են յուրաքանչյուր կազմակերպության ֆունկցիոնալ արժույթի հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջի դրությամբ Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի (ՀՀ ԿԲ) պաշտոնական փոխարժեքով: Գործարքների վճարումները կատարելու և դրամական ակտիվները և պարտավորությունները ՀՀ ԿԲ-ի տարեվերջի պաշտոնական փոխարժեքով յուրաքանչյուր կազմակերպության ֆունկցիոնալ արժույթի փոխարկելու արդյունքում ստացված՝ արտարժույթի փոխարկումից շահույթը կամ վնասը ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում որպես ֆինանսական եկամուտ կամ ծախս/զուտ այլ գործառնական եկամուտ/ծախսեր: Փոխառություններին և դրամական միջոցներին և դրանց համարժեքներին վերաբերող արտարժույթի փոխարկումից շահույթը կամ վնասը ներկայացվում է համախմբված շահույթի կամ վնասի և այլ ֆինանսական արդյունքի մասին հաշվետվությունում՝ ֆինանսական եկամուտի կամ ծախսերի կազմում: Արտարժույթի փոխարկումից առաջացող մյուս այլ շահույթը կամ վնասը վնասը ներկայացվում է համախմբված շահույթի կամ վնասի և այլ ֆինանսական արդյունքի մասին հաշվետվությունում՝ այդ գործառնական եկամտի/ծախսերի կազմում: Տարեվերջի փոխարժեքով փոխարկումը չի կիրառվում ոչ դրամական հոդվածների նկատմամբ, որոնք չափվում են սկզբնական արժեքով: Արտարժույթով արտահայտված և իրական արժեքով չափված ոչ դրամական հոդվածները փոխարկվում են իրական արժեքի որոշման ամսաթվի դրությամբ հաստատված փոխարժեքով: Արտարժույթով արտահայտված և իրական արժեքով չափվող ոչ դրամական հոդվածների վրա արտարժույթի փոխարժեքի ազդեցությունը գրանցվում է որպես իրական արժեքի շահույթի կամ վնասի մաս:

3 Հաշվապահական հաշվառման նշանակալի քաղաքականության ամփոփում (շարունակություն)

2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ արտարժույթով արտահայտված մնացորդների փոխարկման համար օգտագործվող հիմնական փոխարժեքներն են՝ 1 ԱՄՆ դոլար = 479.7 ՀՀ դրամ, 1 եվրո = 537.26 ՀՀ դրամ, 1 ռուբլի = 7.77 ՀՀ դրամ (2018թ.՝ 1 ԱՄՆ դոլար = 483.75 ՀՀ դրամ, 1 եվրո = 553.65 ՀՀ դրամ, 1 ռուբլի = 6.97 ՀՀ դրամ):

Հիմնական միջոցներ. Հիմնական միջոցները ներկայացվում են սկզբնական արժեքով՝ հանած կուտակված մաշվածությունը և արժեզրկման պահուստը, եթե վերջինս պահանջվում է:

Վերանորոգման և պահպանման գծով ընթացիկ ծախսումները ծախսագրվում են այն ժամանակահատվածում, երբ դրանք տեղի են ունենում: Հիմնական միջոցների միավորների խոշոր հիմնամասերի կամ բաղադրիչների փոխարինման ծախսումները կապիտալացվում են, եթե Խումբը վստահ է, որ ակտիվի օգտագործումից ապագա տնտեսական օգուտները կգերազանցեն դրա արդյունավետության նախատեսված նորմատիվները՝ միաժամանակ փոխարինման ենթակա մասերի դուրսգրմամբ: Հիմնանորոգման արժեքն ամորտիզացվում է համապատասխան հիմնական միջոցների օգտակար ծառայության մնացած ժամկետի ընթացքում:

Յուրաքանչյուր հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջում ղեկավարությունը գնահատում է, թե արդյոք առկա է հիմնական միջոցների արժեզրկման հայտանիշ: Եթե որևէ նման հայտանիշ գոյություն ունի, ղեկավարությունը գնահատում է փոխհատուցվող գումարը, որը որոշվում է որպես հետևյալ երկու արժեքներից առավելագույնը. օգտագործման արժեք և իրական արժեք՝ հանած վաճառքի ծախսերը:

Հաշվեկշռային արժեքը նվազեցվում է մինչև փոխհատուցվող գումարը, և արժեզրկումից կորուստը ճանաչվում է տարվա շահույթում կամ վնասում: Նախորդ տարիներում ակտիվի համար ճանաչված արժեզրկումից կորուստը հակադարձվում է, եթե տեղի են ունեցել փոփոխություններ այն գնահատումներում, որոնք կիրառվել են ակտիվի օգտագործման արժեքը կամ իրական արժեքը՝ հանած վաճառքի ծախսերը որոշելու համար:

Հասույթը հաշվեկշռային արժեքի հետ համեմատելու արդյունքում որոշված՝ օտարումից շահույթը կամ վնասը ճանաչվում է տարվա շահույթում կամ վնասում այլ գործառնական շահույթի կամ ծախսերի բաժնում:

Մաշվածություն. Հողի և անավարտ շինարարության համար մաշվածություն չի հաշվարկվում: Էլեկտրաէներգիայի արտադրությունում օգտագործվող հիմնական միջոցների մաշվածությունը հաշվարկվում է արտադրական եղանակով: Հիմնական միջոցների այլ միավորների մաշվածությունը հաշվարկվում է գծային մեթոդի կիրառմամբ՝ բաշխելով դրանց սկզբնական արժեքը մինչև մնացորդային արժեքը՝ օգտակար ծառայության գնահատված ժամկետի ընթացքում:

**Օգտակար ծառայություն՝
արտահայտված տարիներով**

Շենքեր	8-ից 83
Խողովակաշարեր և հորեր	10-ից 83
Այլ հիմնական միջոցներ	5-ից 25

Ակտիվի մնացորդային արժեքն այն գնահատված գումարն է, որը Խումբը ներկա պահին կստանար ակտիվի օտարումից՝ հանած օտարման գնահատված ծախսումները, եթե ակտիվն արդեն լիներ դրա օգտակար ծառայության վերջում ակնկալվող տարիքի և վիճակի: Ակտիվի մնացորդային արժեքը և օգտակար ծառայության ժամկետները վերանայվում և անհրաժեշտության դեպքում ճշգրտվում են յուրաքանչյուր հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջում:

3 Հաշվապահական հաշվառման նշանակալի քաղաքականության ամփոփում (շարունակություն)

Բնական գազի տեխնոլոգիապես անհրաժեշտ մնացորդը դասակարգվում է որպես հիմնական միջոց, և դրա մաշվածությունը հաշվարկվում է խողովակաշարերի և հորերի գնահատված օգտակար ծառայության ժամկետի ընթացքում:

Գործառնական վարձակալություն. Խումբը կիրառել է ՖՀՄՍ 16-ն օգտագործելով փոփոխված հետընթաց մոտեցումը, և, հետևաբար, համադրելի տեղեկատվությունը չի վերահաշվարկվել և շարունակվել է ներկայացվել ՀՀՄՍ 17-ի և ՖՀՄՄԿ Մեկնաբանություն 4-ի համաձայն: ՀՀՄՍ 17-ի և ՖՀՄՄԿ Մեկնաբանություն 4 համաձայն հաշվապահական հաշվառման քաղաքականությունը բացահայտված է ստորև:

2019թ. հունվարի 1-ից կիրառվող քաղաքականություն. Պայմանագրի սկզբում Խումբը գնահատում է, արդյոք պայմանագիրը հանդիսանում է վարձակալության պայմանագիր կամ պարունակում է վարձակալություն: Պայմանագիրը հանդիսանում է վարձակալության պայմանագիր կամ պարունակում է վարձակալություն, եթե այդ պայմանագրով հատուցման դիմաց՝ որպես փոխանակում որոշակի ժամանակահատվածի ընթացքում փոխանցվում է որոշակիացված ակտիվի օգտագործման հսկողության իրավունքը: Գնահատելու համար, թե արդյոք պայմանագրով փոխանցվում է որոշակիացված ակտիվի օգտագործման հսկողության իրավունքը, Խումբն օգտագործում է ՖՀՄՍ 16-ի վարձակալության սահմանումը: Այս քաղաքականությունը կիրառելի է 2019թ. հունվարի 1-ին կամ հետո կնքված պայմանագրերի համար:

Խումբը՝ որպես վարձակալ. Խումբը ճանաչում է օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվ և վարձակալության գծով պարտավորություն վարձակալության մեկնարկի ամսաթվի դրությամբ: Օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվը սկզբնապես չափվում է սկզբնական արժեքով, որը ներառում է վարձակալության գծով պարտավորության սկզբնական գումարը՝ ճշգրտված վարձակալության մեկնարկի ամսաթվին կամ դրանից առաջ կատարված վարձավճարների մասով, գումարած կրած սկզբնավորման ցանկացած ուղղակի ծախսումները և հիմքում ընկած ակտիվի ապատեղակայման և քանդման, կամ վերջինիս վերականգնման, կամ դրա զբաղեցրած տեղանքի վերականգնման գնահատված ծախսումները՝ հանած ստացված ցանկացած վարձակալության խրախուսումները:

Հետագայում օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվի մաշվածությունը հաշվարկվում է գծային հիմունքով՝ վարձակալության մեկնարկի ամսաթվից մինչև ժամկետի ավարտը, եթե վարձակալությամբ Խումբը չի փոխանցվում հիմքում ընկած ակտիվի սեփականության իրավունքը վարձակալության ժամկետի ավարտին, կամ եթե ակտիվի օգտագործման իրավունքի արժեքը չի արտացոլում, որ Խումբը կիրառորձի գնման օպցիոնը: Այդ դեպքում օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվի մաշվածությունը հաշվարկվում է հիմքում ընկած ակտիվի օգտակար ծառայության ընթացքում, որը որոշվում է նույն հիմունքով, որը կիրառվում է հիմնական միջոցների համար: Բացի այդ, իրավունքի ձևով ակտիվը պարբերաբար նվազեցվում է արժեզրկումից կորուստների չափով, վերջիններիս առկայության դեպքում, և ճշգրտվում է վարձակալության գծով պարտավորության որոշ վերաչափումների մասով:

Վարձակալության գծով պարտավորությունը սկզբնապես չափվում է այն վարձավճարների ներկա արժեքով, որոնք չեն վճարվել մեկնարկի ամսաթվին՝ զեղչված վարձակալությամբ ենթադրվող տոկոսադրույքով, կամ Խմբի լրացուցիչ փոխառության տոկոսադրույքով, եթե այդ դրույքը չի կարելի հեշտությամբ որոշել: Որպես կանոն, Խումբը որպես զեղչման դրույք կիրառում է լրացուցիչ փոխառության տոկոսադրույքը:

Խումբը որոշում է լրացուցիչ փոխառության տոկոսադրույքը, հիմք ընդունելով տարբեր արտաքին ֆինանսական աղբյուրներից ստացված տոկոսադրույքները, և կատարում է որոշ ճշգրտումներ արտացոլելու համար վարձակալության պայմանները և վարձակալված ակտիվի տեսակը:

3 Հաշվապահական հաշվառման նշանակալի քաղաքականության ամփոփում (շարունակություն)

Վարձակալության գծով պարտավորության չափման մեջ ներառվում են հետևյալ վարձավճարները.

- հաստատուն վճարումները, ներառյալ՝ ըստ էության հաստատուն վճարումները,
- վարձակալության փոփոխուն վճարումները, որոնք կախված են ինդեքսից կամ դրույքից, և որոնք սկզբնապես չափվել են՝ կիրառելով մեկնարկի ամսաթվին գործող ինդեքսը կամ դրույքը,
- գումարները, որոնք, ինչպես սպասվում է կվճարվեն մնացորդային արժեքի երաշխիքի ներքո և
- գնման օպցիոնի իրագործման գինը, եթե Խումբը խելամտորեն համոզված է, որ կիրագործի այդ օպցիոնը, վարձավճարներն օպցիոնով նախատեսված նորացման ժամանակաշրջանի համար, եթե Խումբը խելամտորեն համոզված է, որ կիրագործի այդ երկարաձգման օպցիոնը, ինչպես նաև վարձակալությունը դադարեցնելու հետ կապված տուգանքները, եթե Խումբը խելամտորեն համոզված չէ, որ վաղաժամ չի դադարեցնի վարձակալությունը:

Վարձակալության գծով պարտավորությունը չափվում է ամորտիզացված արժեքով՝ կիրառելով արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդը: Այն վերաչափվում է, եթե առկա է ապագա վարձավճարների փոփոխություն՝ որպես ինդեքսի կամ դրույքի փոփոխության արդյունք, առկա է մնացորդային արժեքի երաշխիքի շրջանակներում վճարման ենթակա գումարների Խմբի գնահատականի փոփոխություն, եթե Խումբը փոխում է գնման, երկարաձգման կամ դադարեցման օպցիոնն իրագործելու իր գնահատականը, կամ եթե առկա է վերանայված ըստ էության հաստատուն վարձավճար:

Եթե վարձակալության գծով պարտավորությունը վերաչափվում է այս եղանակով, կատարվում է համապատասխան ճշգրտում օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվի հաշվեկշռային արժեքի գծով, կամ գրանցվում է շահույթում կամ վնասում, եթե օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվի հաշվեկշռային արժեքը նվազեցվում է մինչև գրո:

Ներդրումային գույքի սահմանմանը չհամապատասխանող օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվները Խումբը ներկայացնում է «հիմնական միջոցների» կազմում, իսկ վարձակալության գծով պարտավորությունները՝ «վարկերի և փոխառությունների» կազմում՝ համախմբված ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում:

Խումբը որոշել է չճանաչել օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվներ և վարձակալության գծով պարտավորություններ փոքրարժեք ակտիվների և կարճաժամկետ վարձակալությունների համար: Այս վարձակալությունների հետ կապված վարձավճարները Խումբը ճանաչում է գծային հիմունքով վարձակալության ժամկետի ընթացքում:

ՖՀՄՍ 16-ի համաձայն՝ փոփոխուն վարձավճարները, որոնք կախված չեն ինդեքսից կամ դրույքից, օրինակ՝ չեն արտացոլում շուկայական դրույքների փոփոխությունները, չպետք է ներառվեն վարձակալության գծով պարտավորության չափման մեջ: Մուսնիցիպալ կամ դաշնային հողատարածքների վարձակալությունների հետ կապված, որոնց դեպքում վարձավճարները հիմնված են հողատարածքի կադաստրային արժեքի վրա և չեն փոխվում մինչև այդ արժեքի կամ կիրառելի դրույքների (կամ այդ երկուսի) հաջորդ վերանայումն իրավասու մարմինների կողմից, Խումբը որոշել է, որ ներկայումս կիրառվող վերանայման մեխանիզմի համաձայն վարձակալվող հողատարածքների վարձավճարները չեն կարող դիտարկվել ոչ որպես փոփոխուն վարձավճարներ, որոնք կախված են ինդեքսից կամ դրույքից, ոչ էլ որպես ըստ էության հաստատուն վարձավճարներ, և այդ իսկ պատճառով, ներառված չեն վարձակալության գծով պարտավորության չափման մեջ:

3 Հաշվապահական հաշվառման նշանակալի քաղաքականության ամփոփում (շարունակություն)

Խումբը՝ որպես վարձատու. Վարձակալության բաղադրիչ պարունակող պայմանագրի սկզբում կամ փոփոխության դեպքում Խումբը վերագրում է պայմանագրում սահմանված հատուցումը վարձակալության յուրաքանչյուր բաղադրիչի վրա՝ հիմք ընդունելով վարձակալության բաղադրիչի առանձին գինը: Երբ Խումբը հանդես է գալիս որպես վարձատու, յուրաքանչյուր վարձակալության սկզբում այն որոշում է, թե արդյոք վարձակալությունը հանդիսանում է ֆինանսական կամ գործառնական վարձակալություն:

Վարձակալությունը դասակարգելու համար Խումբը ընդհանուր գնահատում է, թե արդյոք վարձակալությունով փոխանցվում են հիմքում ընկած ակտիվի սեփականության հետ կապված, ըստ էության, բոլոր ռիսկերն ու հատույցները, որի դեպքում վարձակալությունը դասակարգվում է որպես ֆինանսական վարձակալություն, իսկ հակառակ դեպքում՝ որպես գործառնական վարձակալություն: Որպես այս գնահատման մաս՝ Խումբը դիտարկում է որոշ հայտանիշներ, օրինակ՝ թե արդյոք վարձակալության ժամկետը ներառում է ակտիվի տնտեսական ծառայության մեծ մասը:

Նախքան 2019թ. հունվարի 1-ը կիրառվող քաղաքականություն. Նախքան 2019թ. կնքված պայմանագրերի համար Խումբը որոշում էր, թե արդյոք համաձայնությունը հանդիսանում էր վարձակալություն կամ պարունակում էր վարձակալություն գնահատելով՝

- արդյոք համաձայնության կատարումը կախված էր որոշակի ակտիվի կամ ակտիվների օգտագործումից,
- արդյոք համաձայնությունը փոխանցում էր օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվը:

Համաձայնությունը փոխանցում էր օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվը, եթե բավարարվում էր ստորև նշված պայմաններից որևէ մեկը.

- գնորդը հնարավորություն կամ իրավունք ուներ կառավարելու ակտիվը՝ ստանալով կամ վերահսկելով այդ ակտիվի արտադրանքի ավելի քան ոչ նշանակալի մասը,
- գնորդը հնարավորություն կամ իրավունք ուներ վերահսկելու հիմքում ընկած ակտիվի ֆիզիկական հասանելիությունը՝ ստանալով կամ վերահսկելով այդ ակտիվի արտադրանքի ավելի քան ոչ նշանակալի մասը, կամ
- փաստերն ու հանգամանքները ցույց էին տալիս, որ շատ փոքր է հավանականությունը, որ այլ կողմեր կստանան ակտիվի արտադրանքի ավելի քան ոչ նշանակալի մասը, և միավորի գինը, ոչ ֆիքսված էր՝ ըստ արտադրանքի միավորի, ոչ էլ հավասար է մեկ միավոր արտադրանքի ընթացիկ շուկայական գնին:

Խումբը՝ որպես վարձակալ. Համադրելի ժամանակաշրջանում բոլոր վարձակալության պայմանագրերի շրջանակում պահվող ակտիվները դասակարգվում էին որպես գործառնական վարձակալությամբ վարձակալված ակտիվներ և չէին ճանաչվում Խմբի կողմից համախմբված ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում: Գործառնական վարձակալության գծով կատարած վարձավճարները ճանաչվում էին շահույթում կամ վնասում գծային հիմունքով՝ վարձակալության ժամկետի ընթացքում: Ստացված վարձակալության խրախուսումները ճանաչվում էին որպես վարձակալության գծով ընդհանուր ծախսի անբաժանելի մաս՝ վարձակալության ժամկետի ընթացքում:

3 Հաշվապահական հաշվառման նշանակալի քաղաքականության ամփոփում (շարունակություն)

Խումբը՝ որպես վարձատու. Երբ Խումբը հանդես էր գալիս որպես վարձատու, ապա այն վարձակալության սկզբում որոշում էր, թե արդյոք վարձակալությունը հանդիսանում էր ֆինանսական թե գործառնական վարձակալություն

Վարձակալությունը դասակարգելու համար Խումբն ընդհանուր գնահատում էր, թե արդյոք վարձակալությունով փոխանցվում էին հիմքում ընկած ակտիվի սեփականության հետ կապված, ըստ էության, բոլոր ռիսկերն ու հատույցները, որի դեպքում վարձակալությունը դասակարգվում էր որպես ֆինանսական վարձակալություն, իսկ հակառակ դեպքում՝ որպես գործառնական վարձակալություն: Որպես այս գնահատման մաս՝ Խումբը դիտարկում էր որոշ հայտանիշներ, օրինակ՝ թե արդյոք վարձակալության ժամկետը ներառում էր ակտիվի տնտեսական ծառայության մեծ մասը:

Ոչ ֆինանսական ակտիվների արժեզրկում. Ամորտիզացման ենթական ակտիվները դիտարկվում են արժեզրկման, երբ իրադարձությունները կամ հանգամանքների փոփոխությունների վկայում են, որ հաշվեկշռային արժեքը չի կարող լինել փոխհատուցվող: Արժեզրկումից կորուստը ճանաչվում է այն չափով, որով ակտիվի հաշվեկշռային արժեքը գերազանցում է նրա փոխհատուցվող գումարը: Փոխհատուցվող գումարն ակտիվի իրական արժեքից՝ հանած օտարման ծախսումների և օգտագործման արժեքներից առավելագույնն է: Արժեզրկման գնահատման նպատակների համար ակտիվները խմբավորվում են նվազագույն մակարդակի, որի համար կան հիմնականում անկախ դրամական ներհոսքեր (դրամաստեղծ միավորներ): Ոչ ֆինանսական ակտիվների նախնական արժեզրկումը վերանայվում է հնարավոր փոփոխման տեսանկյունից՝ յուրաքանչյուր հաշվետու ամսաթվի դրությամբ:

Ֆինանսական գործիքներ

Ճանաչում և սկզբնական չափում. Առևտրային դեբիտորական պարտքերը սկզբնապես ճանաչվում են սկզբնավորման ժամանակ: Մյուս բոլոր ֆինանսական ակտիվները և ֆինանսական պարտավորությունները սկզբնապես ճանաչվում են, երբ Խումբը դառնում է գործիքի պայմանագրային կողմ:

Ֆինանսական ակտիվը (եթե այն առևտրային դեբիտորական պարտք չէ, որը չի պարունակում նշանակալի ֆինանսավորման բաղադրիչ) կամ ֆինանսական պարտավորությունը սկզբնապես չափվում է իրական արժեքով՝ գումարած, շահույթի կամ վնասի միջոցով իրական արժեքով չչափվող հողվածի դեպքում, գործարքի գծով այն ծախսումները, որոնք ուղղակիորեն վերագրելի է ֆինանսական ակտիվի կամ ֆինանսական պարտավորության ձեռքբերմանը կամ թողարկմանը: Նշանակալի ֆինանսավորման բաղադրիչ չպարունակող առևտրային դեբիտորական պարտքը սկզբնապես չափվում է գործարքի գնով:

Դասակարգում և հետագա չափում

Ֆինանսական ակտիվներ. Սկզբնական ճանաչման պահին ֆինանսական ակտիվը դասակարգում է որպես ամորտիզացված արժեքով չափվող կամ իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող:

Ֆինանսական ակտիվները չեն վերադասակարգվում սկզբնական ճանաչումից հետո, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ Խումբը փոխում է ակտիվների կառավարման իր բիզնես մոդելը, որի դեպքում փոփոխության ազդեղությունը կրող բոլոր ֆինանսական ակտիվները վերադասակարգվում են բիզնես մոդելի փոփոխությանը հաջորդող առաջին հաշվետու ժամանակաշրջանի առաջին օրը:

3 Հաշվապահական հաշվառման նշանակալի քաղաքականության ամփոփում (շարունակություն)

Ֆինանսական ակտիվը չափվում է ամորտիզացված արժեքով, եթե բավարարում է ստորև ներկայացված երկու պայմանները և նախորոշված չէ որպես իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող.

- ակտիվը պահվում է այնպիսի բիզնես մոդելի շրջանակում, որի նպատակն է պահել ակտիվները պայմանագրային դրամական հոսքերը հավաքելու համար և
- ֆինանսական ակտիվի պայմանագրային պայմանները որոշակի ամսաթվերին առաջացում են դրամական հոսքեր, որոնք միայն մայր գումարի և չմարված մայր գումարի գծով հաշվարկված տոկոսների վճարումներ են:

Բոլոր ֆինանսական ակտիվները, որոնք չեն դասակարգվում որպես ամորտիզացված արժեքով չափվող, ինչպես ներկայացված է վերը, կամ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքի միջոցով իրական արժեքով չափվող, չափվում են իրական արժեքով շահույթի կամ վնասի միջոցով: Սկզբնական ճանաչման պահին Խումբը կարող է անշրջելիորեն նախորոշել ֆինանսական ակտիվը, որն այլապես բավարարում է ամորտիզացված արժեքով չափվելու պահանջները, որպես իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող, եթե դա կվերացնի կամ էականորեն կնվազեցնի հաշվառման անհամապատասխանությունը, որը հակառակ դեպքում կառաջանար:

Ֆինանսական ակտիվներ. Բիզնես մոդելի գնահատում. Խումբը պորտֆելի մակարդակով գնահատում է այն բիզնես մոդելի նպատակը, որի շրջանակում պահվում է ակտիվը, քանի որ այս գնահատումը լավագույնս արտացոլում է գործունեությունը կառավարելու և ղեկավարությանը տեղեկատվություն տրամադրելու եղանակը: Այդ դեպքում դիտարկվում է հետևյալ տեղեկատվությունը.

- պորտֆելի համար սահմանված քաղաքականությունը և նպատակները և այդ քաղաքականության աշխատանքը գործնականում: Մասնավորապես, արդյոք ղեկավարության ռազմավարության նպատակն է ապահովել պայմանագրով նախատեսված դրամական հոսքերի ստացումը կամ իրացնել դրամական հոսքերն ակտիվների վաճառքի միջոցով:
- բիզնես մոդելի (և այդ բիզնես մոդելում պահվող ֆինանսական ակտիվների) վրա ազդող ռիսկերը և այդ ռիսկերի կառավարման եղանակը:
- նախորդ ժամանակաշրջաններում ֆինանսական ակտիվների վաճառքների հաճախականությունը, ծավալը և ժամկետները, այդ վաճառքների պատճառները և ապագա վաճառքների հետ կապված ակնկալիքները:

Ֆինանսական ակտիվների փոխանցումը երրորդ կողմերին այնպիսի գործարքներում, որոնք չեն բավարարում ապաճանաչման պայմանները, չի դիտարկվում որպես վաճառք այս նպատակի համար, և Խումբը շարունակում է ճանաչել այդ ակտիվները:

Ֆինանսական ակտիվներ. Գնահատում, թե արդյոք պայմանագրային դրամական հոսքերը հանդիսանում են միայն մայր գումարի և տոկոսների վճարումներ. Այս գնահատման նպատակների համար «մայր գումարը» սահմանվում է որպես ֆինանսական ակտիվի իրական արժեք սկզբնական ճանաչման պահին: «Տոկոսը» բաղկացած է փողի ժամանակային արժեքի և որոշակի ժամանակահատվածում չմարված մայր գումարի հետ կապված պարտքային ռիսկի և փոխատվության հետ առնչվող այլ հիմնական ռիսկերի և ծախսերի (օրինակ՝ իրացվելիության ռիսկի և վարչական ծախսերի) համար փոխհատուցումից, ինչպես նաև շահույթի մարժայից:

3 Հաշվապահական հաշվառման նշանակալի քաղաքականության ամփոփում (շարունակություն)

Գնահատելիս, թե արդյոք պայմանագրային դրամական հոսքերը հանդիսանում են միայն մայր գումարի և տոկոսների վճարումներ, Խումբը դիտարկում է գործիքի պայմանագրային պայմանները: Այս դեպքում գնահատվում է, թե արդյոք ֆինանսական ակտիվը պարունակում է այնպիսի պայմանագրային պայման, որը կարող է այնպես փոխել պայմանագրային դրամական հոսքերի ժամկետները կամ գումարը, որ ֆինանսական ակտիվը չբավարարի այդ պայմանը: Այս գնահատումն իրականացնելիս Խումբը դիտարկում է հետևյալը.

- պայմանական դեպքերը, որոնք կարող են փոխել դրամական հոսքերի գումարը կամ ժամկետները,
- վաղաժամ մարման և ժամկետի երկարաձգման պայմանները,
- պայմանները, որոնք սահմանափակում են Խմբի պահանջը որոշակի ակտիվներից առաջացող դրամական հոսքերով (օրինակ՝ առանց ռեգրեսի իրավունքի ֆինանսական ակտիվ):

Վաղաժամ մարման պայմանը համապատասխանում է միայն մայր գումարի և տոկոսների վճարում հանդիսանալու չափանիշին, եթե վաղավճարման գումարն ըստ էության իրենից ներկայացնում է մայր գումարի և չմարված մայր գումարի գծով տոկոսների չվճարված գումարները, որոնք կարող են ներառել պայմանագրի վաղաժամ դադարեցման համար ողջամիտ փոխհատուցում:

Ֆինանսական ակտիվներ. Հետագա չափում, օգուտներ և կորուստներ. Ամորտիզացված արժեքով չափվող ֆինանսական ակտիվները հետագայում չափվում են ամորտիզացված արժեքով՝ կիրառելով արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդը: Ամորտիզացված արժեքը նվազեցվում է արժեզրկումից կորուստների չափով: Տոկոսային եկամուտը, փոխարժեքային տարբերություններից առաջացող օգուտը և վնասը և արժեզրկումը ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում: Ապաճանաչումից առաջացող օգուտը կամ կորուստը ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում:

Ֆինանսական պարտավորություններ. Դասակարգում, հետագա չափում, օգուտներ և կորուստներ. Ֆինանսական պարտավորությունները դասակարգվում են որպես ամորտիզացված արժեքով չափվող և հետագայում չափվում են ամորտիզացված արժեքով՝ կիրառելով արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդը: Տոկոսային ծախսը և փոխարժեքային տարբերություններից առաջացող օգուտը և վնասը ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում: Ապաճանաչումից առաջացող ցանկացած օգուտը կամ կորուստը նույնպես ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում:

Ֆինանսական ակտիվների և ֆինանսական պարտավորությունների փոփոխում

Ֆինանսական ակտիվներ. Եթե ֆինանսական ակտիվի պայմանները փոփոխվում են, Խումբը գնահատում է, թե արդյոք փոփոխված ակտիվի դրամական հոսքերը նշանակալիորեն տարբեր են: Եթե դրամական հոսքերը նշանակալիորեն տարբեր են («նշանակալի փոփոխություն»), ապա սկզբնական ֆինանսական ակտիվի դրամական հոսքերի նկատմամբ պայմանագրային իրավունքները համարվում են ուժը կորցրած: Այս դեպքում սկզբնական ֆինանսական ակտիվն ապաճանաչվում է և ճանաչվում է նոր ֆինանսական ակտիվ՝ իրական արժեքով:

Խումբն իրականացնում է փոփոխության նշանակալի լինելու քանակական և որակական գնահատում, այսինքն, գնահատում է, թե արդյոք սկզբնական ֆինանսական ակտիվի դրամական հոսքերը նշանակալիորեն տարբերվում են փոփոխված կամ փոխարինված ֆինանսական ակտիվի դրամական հոսքերից: Խումբը գնահատում է փոփոխության նշանակալի լինելը դիտարկելով քանակական և որակական գործոնները հետևյալ հերթականությամբ՝ որակական գործոններ, քանակական գործոններ, որակական և քանակական գործոնների համատեղ ազդեցություն: Եթե դրամական հոսքերը նշանակալիորեն տարբեր են, ապա սկզբնական ֆինանսական ակտիվի դրամական հոսքերի նկատմամբ պայմանագրային իրավունքները համարվում են ուժը կորցրած: Այս գնահատումն իրականացնելիս Խումբը կիրառում է ֆինանսական պարտավորությունների ապաճանաչման համար օգտագործված ուղեցույցին նմանատիպ ուղեցույց:

3 Հաշվապահական հաշվառման նշանակալի քաղաքականության ամփոփում (շարունակություն)

Խումբը եզրահանգում է, որ փոփոխությունը նշանակալի է հետևյալ որակական գործոնների հիման վրա.

- ֆինանսական ակտիվի արժույթի փոփոխություն,
- գրավի կամ պարտքի որակի բարելավման այլ միջոցների փոփոխություն,
- ֆինանսական ակտիվի պայմանների այնպիսի փոփոխություն, որը հանգեցնում է միայն մայր գումարի և տոկոսների վճարումներ հանդիսանալու չափանիշի հետ անհամապատասխանությանը (օրինակ՝ փոխարկման պայմանի ներառում):

Եթե ամորտիզացված արժեքով հաշվառվող փոփոխված ֆինանսական ակտիվից առաջացող դրամական հոսքերը նշանակալիորեն տարբեր չեն, փոփոխությունը չի հանգեցնում ֆինանսական ակտիվի ապաճանաչմանը: Այս դեպքում, Խումբը վերահաշվարկում է ֆինանսական ակտիվի համախառն հաշվեկշռային արժեքը և համախառն հաշվեկշռային արժեքի ճշգրտումից առաջացող գումարը ճանաչում է որպես փոփոխությունից օգուտ կամ կորուստ՝ շահույթի կամ վնասի կազմում: Ֆինանսական ակտիվի համախառն հաշվեկշռային արժեքը վերահաշվարկվում է որպես վերաբանակցված կամ փոփոխված պայմանագրային դրամական հոսքերի ներկա արժեք, որոնք զեչվում են ֆինանսական ակտիվի սկզբնական արդյունավետ տոկոսադրույքով: Ցանկացած կրած ծախսում կամ վճար ճշգրտում է փոփոխված ֆինանսական ակտիվի հաշվեկշռային արժեքը և ամորտիզացվում է փոփոխված ֆինանսական ակտիվի մնացած ժամկետի ընթացքում:

Ֆինանսական պարտավորություններ. Խումբն ապաճանաչում է ֆինանսական պարտավորությունը, երբ փոխվում են վերջինիս պայմանները և երբ փոփոխված պարտավորության դրամական հոսքերը նշանակալիորեն տարբեր են: Այս դեպքում փոփոխված պայմանների հիման վրա ճանաչվում է նոր ֆինանսական պարտավորություն՝ իրական արժեքով: Մարված ֆինանսական պարտավորության հաշվեկշռային արժեքի և փոփոխված պայմաններով նոր ֆինանսական պարտավորության արժեքի տարբերությունը ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում:

Եթե փոփոխությունը (կամ փոխանակումը) չի հանգեցնում ֆինանսական պարտավորության ապաճանաչմանը, Խումբը կիրառում է այն հաշվապահական հաշվառման քաղաքականությունը, համաձայն որի ֆինանսական ակտիվի համախառն հաշվեկշռային արժեքը ճշգրտվում է, երբ փոփոխությունը չի հանգեցնում ֆինանսական ակտիվի ապաճանաչման, այսինքն, Խումբը ճանաչում է փոփոխության (կամ փոխանակման) արդյունքում առաջացող ֆինանսական պարտավորության ամորտիզացված արժեքի ճշգրտումը շահույթում կամ վնասում փոփոխության (կամ փոխանակման) ամսաթվի դրությամբ:

Գոյություն ունեցող ֆինանսական պարտավորությունների դրամական հոսքերի փոփոխությունները չեն դիտարկվում որպես փոփոխություն, եթե բխում են գոյություն ունեցող պայմանագրային պայմաններից, օրինակ՝ բանկերի կողմից ֆիքսված տոկոսադրույքների փոփոխությունները ՀՀ ԿԲ-ի հիմնական տոկոսադրույքի փոփոխությունների արդյունքում, եթե վարկային պայմանագրով բանկերն իրավունք ունի կատարել նման փոփոխություն և Խումբը հնարավորություն ունի կամ համաձայնվել վերանայված տոկոսադրույքի հետ, կամ մարել վարկն անվանական արժեքով՝ առանց տուգանքի: Տոկոսադրույքի փոփոխությունը մինչև ընթացիկ շուկայական տոկոսադրույքը Խումբը հաշվառում է կիրառելով լողացող տոկոսադրույքով ֆինանսական գործիքների համար գործող ուղեցույցը: Սա նշանակում է, որ արդյունավետ տոկոսադրույքը ճշգրտվում է առաջընթաց:

3 Հաշվապահական հաշվառման նշանակալի քաղաքականության ամփոփում (շարունակություն)

Խումբն իրականացնում է փոփոխության նշանակալի լինելու քանակական և որակական գնահատում՝ դիտարկելով որակական գործոնները, քանակական գործոնները և որակական և քանակական գործոնների համատեղ ազդեցությունը: Խումբը եզրահանգում է, որ փոփոխությունը նշանակալի է հետևյալ որակական գործոնների հիման վրա.

- ֆինանսական պարտավորության արժույթի փոփոխություն,
- գրավի կամ պարտքի որակի բարելավման այլ միջոցների փոփոխություն,
- փոխարկման հնարավորության ներառում,
- ֆինանսական պարտավորության ստորադասության փոփոխություն:

Քանակական գնահատման համար պայմանները նշանակալիորեն տարբեր են, եթե նոր պայմաններով դրամական հոսքերի զեղչված ներկա արժեքը, ներառյալ վճարված վճարները զուտ ստացված վճարներով և զեղչված սկզբնական արդյունավետ տոկոսադրույքով, նվազագույնը 10 տոկոսով տարբերվում է սկզբնական ֆինանսական պարտավորության մնացած դրամական հոսքերի զեղչված ներկա արժեքից: Եթե փոխանակումը կամ պայմանների փոփոխումը չի հաշվառվում որպես մարում, ապա ցանկացած կրած ծախսում կամ վճար ճշգրտում է պարտավորության հաշվեկշռային արժեքը և ամորտիզացվում փոփոխված պարտավորության մնացած ժամկետի ընթացքում:

Ապաճանաչում

Ֆինանսական ակտիվներ. Խումբն ապաճանաչում է ֆինանսական ակտիվն այն դեպքում, երբ ֆինանսական ակտիվից առաջացող դրամական հոսքերի նկատմամբ պայմանագրային իրավունքները կորցնում են իրենց ուժը, կամ երբ փոխանցում է դրամական հոսքեր ստանալու իրավունքներն այնպիսի գործարքում, որում փոխանցվում են ֆինանսական ակտիվի սեփականության հետ կապված, ըստ էության, բոլոր ռիսկերն ու հատույցները, կամ որում Խումբը ոչ փոխանցում, ոչ էլ պահպանում է սեփականության հետ կապված, ըստ էության, բոլոր ռիսկերն և հատույցները և չի պահպանում ֆինանսական ակտիվի նկատմամբ հսկողությունը:

Ֆինանսական պարտավորություններ. Խումբն ապաճանաչում է ֆինանսական պարտավորությունն այն դեպքում, երբ իր պայմանագրային պարտականությունները կատարվում են, կամ չեղյալ են համարվում, կամ ուժը կորցնում են: Խումբը նաև ապաճանաչում է ֆինանսական պարտավորությունը, երբ փոփոխվում են վերջինիս պայմանները և երբ փոփոխված պարտավորությունից առաջացող դրամական հոսքերը նշանակալիորեն տարբեր են, որի դեպքում փոփոխված պայմանների հիման վրա ճանաչվում է նոր ֆինանսական պարտավորություն՝ իրական արժեքով:

Ֆինանսական պարտավորության ապաճանաչման ժամանակ մարված ֆինանսական պարտավորության հաշվեկշռային արժեքի և վճարված հատուցման (ներառյալ՝ փոխանցված ցանկացած ոչ դրամային ակտիվները կամ ստանձնած պարտավորությունները) միջև տարբերությունը ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում:

Հաշվանցում. Ֆինանսական ակտիվները և պարտավորությունները հաշվանցվում են և համախմբված ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում ներկայացվում է զուտ գումարն այն և միայն այն դեպքում, երբ Խումբը տվյալ պահին ունի գումարները հաշվանցելու իրագործելի իրավաբանորեն ամրագրված իրավունք և մտադիր է կամ հաշվարկն իրականացնել զուտ հիմունքով, կամ իրացնել ակտիվը և մարել պարտավորությունը միաժամանակ:

3 Հաշվապահական հաշվառման նշանակալի քաղաքականության ամփոփում (շարունակություն)

Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ. Դրամական միջոցները և դրանց համարժեքները ներառում են առձեռն դրամական միջոցները, բանկերում պահվող ցպահանջ ավանդները և այլ կարճաժամկետ բարձր իրացվելիություն ունեցող ներդրումները՝ երեք ամիս կամ դրանից պակաս սկզբնական մարման ժամկետով: Դրամական միջոցները և դրանց համարժեքները հաշվառվում են ամորտիզացված արժեքով՝ արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդի կիրառմամբ:

Առևտրային և այլ դեբիտորական պարտքեր. Առևտրային դեբիտորական պարտքերը հաշվառվում են ամորտիզացված արժեքով՝ արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդի կիրառմամբ:

Առևտրային և այլ կրեդիտորական պարտքեր. Առևտրային և այլ կրեդիտորական պարտքերը հաշվեկշռում ներկայացվում են ամորտիզացված արժեքով՝ օգտագործելով արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդը:

Փոխառություններ. Փոխառությունները սկզբնապես ճանաչվում են իրական արժեքով, առաջացած գործարքի ծախսերից զուտ, և համապատասխանաբար հաշվառվում են ամորտիզացված արժեքով՝ օգտագործելով արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդը:

Փոխառության ծախսերի կապիտալացում. Փոխառության ծախսերը, որոնք ուղղակիորեն վերագրելի են այն ակտիվի ձեռքբերմանը, կառուցմանը կամ արտադրությանը, որի նախապատրաստումը ենթադրվող օգտագործման կամ վաճառքի համար պահանջում է զգալի ժամաքանակ (որակավորված ակտիվ), կապիտալացվում են որպես տվյալ ակտիվի արժեքի մի մաս, եթե կապիտալացման սկիզբը 2009թ. հունվարի 1-ին է կամ ավելի ուշ:

Կապիտալացումը սկսվում է այն պահից, երբ ա) Խումբը կրում է որակավորված ակտիվի հետ կապված ծախսեր, բ) Խումբը կրում է փոխառության հետ կապված ծախսեր և գ) Խումբը ձեռնարկում է գործողություններ, որոնք անհրաժեշտ են ակտիվը նպատակային օգտագործման կամ վաճառքի պատրաստելու համար:

Փոխառությունների ծախսերի կապիտալացումը շարունակվում է մինչև այն պահը, երբ ակտիվները հիմնականում պատրաստ են օգտագործման կամ վաճառքի:

Խումբը կապիտալացնում է փոխառությունների գծով այն ծախսերը, որոնցից հնարավոր կլիներ խուսափել, եթե այն չկատարեր որակավորված ակտիվների գծով կապիտալ ծախսումներ: Փոխառությունների գծով կապիտալացված ծախսումները հաշվարկվում են Խմբի ֆինանսավորման միջին արժեքով (միջին կշռված տոկոսային ծախսերը վերագրվում են որակավորված ակտիվների գծով ծախսերին), բացառությամբ այն դեպքերի, երբ միջոցները փոխառնվում են ուղղակիորեն որակավորված ակտիվի ձեռքբերման համար: Եթե դա տեղի է ունենում, կապիտալացվում են տվյալ փոխառության փաստացի ծախսերը, հանած տվյալ փոխատվական միջոցների ժամանակավոր ներդրումից առաջացած որևէ ներդրումային եկամուտ:

Շահութահարկ. Շահութահարկը ներկայացվում է համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններում համաձայն օրենսդրության, որն, ըստ էության, գործում է կամ ուժի մեջ է մտել հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջի դրությամբ: Շահութահարկի գծով ծախսը բաղկացած է ընթացիկ և հետաձգված հարկերից և ճանաչվում է տարվա շահույթում կամ վնասում, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ այն ճանաչվում է այլ համապարփակ եկամտում կամ անմիջապես սեփական կապիտալում, քանի որ վերաբերում է այնպիսի գործարքների, որոնք տվյալ կամ այլ ժամանակաշրջանում ճանաչվում են այլ համապարփակ եկամտում կամ անմիջապես սեփական կապիտալում:

3 Հաշվապահական հաշվառման նշանակալի քաղաքականության ամփոփում (շարունակություն)

Ընթացիկ հարկն այն գումարն է, որը ենթակա է վճարման կամ հարկային մարմիններից փոխհատուցման և վերաբերում է ընթացիկ կամ նախորդ ժամանակաշրջանների հարկվող շահույթներին կամ վնասներին: Հարկերը, բացառությամբ շահութահարկի, ճանաչվում են գործառնական ծախսերում:

Հետաձգված հարկերը հաշվարկվում են՝ կիրառելով հաշվեկշռային պարտավորության մեթոդը հետագա տարիներին փոխանցվող հարկային վնասի և ժամանակավոր տարբերությունների համար, որոնք առկա են ֆինանսական հաշվետվությունների նպատակով օգտագործվող ակտիվների և պարտավորությունների հաշվեկշռային արժեքները և հարկային նպատակով օգտագործվող արժեքները համեմատելիս: Համաձայն սկզբնական ճանաչման վերաբերյալ բացառության, հետաձգված հարկը չի գրանցվում այն ժամանակավոր տարբերությունների դեպքում, երբ ակտիվի կամ պարտավորության սկզբնական ճանաչումը կատարվում է այնպիսի գործարքում, որը չի հանդիսանում ձեռնարկատիրական գործունեության միավորում և որը սկզբնապես գրանցվելիս, ազդեցություն չունի ո՛չ հաշվապահական, և ո՛չ էլ հարկվող շահույթի վրա: Հետաձգված հարկային մնացորդները չափվում են կիրառելով հարկային դրույթները, որոնք, ըստ էության, գործում են կամ ուժի մեջ են մտել հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջի դրությամբ և որոնք ակնկալվում է կիրառել այն ժամանակահատվածներում, երբ ժամանակավոր տարբերությունները հակադարձվեն կամ նախորդ ժամանակաշրջաններից բերված հարկային վնասն օգտագործվի:

Հետաձգված հարկային ակտիվները կարող են հաշվանցվել հետաձգված հարկային պարտավորությունների դիմաց միայն Խմբի յուրաքանչյուր առանձին ընկերության շրջանակներում: Նվազեցվող ժամանակավոր տարբերությունների և նախորդ ժամանակաշրջաններից բերված հարկային վնասի մասով հետաձգված հարկային ակտիվը գրանցվում է միայն այն չափով, որքանով հավանական է, որ առկա կլինի հարկվող շահույթ, որի դիմաց կարող են օգտագործվել նվազեցումները:

Խումբը վերահսկում է այն ժամանակավոր տարբերությունների հակադարձումը, որոնք վերաբերում են դուստր կազմակերպությունների շահաբաժինների գծով հարկերին կամ դրանց վաճառքից շահույթին: Խումբը չի արտացոլում հետաձգված հարկային պարտավորությունները նման ժամանակավոր տարբերությունների գծով, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ ղեկավարությունն ակնկալում է ժամանակավոր տարբերությունների հակադարձում տեսանելի ապագայում:

Անորոշ հարկային դիրքեր. Խմբի անորոշ հարկային դիրքերը գնահատվում են ղեկավարության կողմից յուրաքանչյուր հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջում: Պարտավորությունների գրանցման համար շահութահարկի դիրքերը գնահատվում են ղեկավարության կողմից այնպես, որ դիրքերի վերանայումը հարկային մարմինների կողմից չառաջացնի լրացուցիչ հարկերի գանձման անհրաժեշտություն: Գնահատումը հիմնված է այն հարկային օրենքների և համապատասխան իրավական ակտերի մեկնաբանությունների վրա, որոնք, ըստ էության, գործում են կամ ուժի մեջ են մտել հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջի դրությամբ: Տուգանքների, տոկոսների և հարկերի, բացառությամբ շահութահարկի, գծով պարտավորությունները ճանաչվում են ղեկավարության կողմից՝ հիմք ընդունելով հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջի դրությամբ պարտավորությունների մարման համար պահանջվող ծախսերի լավագույն գնահատականը:

Ավելացված արժեքի հարկ. Վաճառքին վերաբերող ավելացված արժեքի հարկի վճարման պարտավորությունը ծագում է հաճախորդներին ապրանքների հանձնման կամ ծառայությունների մատուցման ժամանակ: Գնմանը վերաբերող ԱԱՀ-ը սովորաբար հաշվանցվում է վաճառքին վերաբերող ԱԱՀ-ից, ԱԱՀ-ի հարկային հաշիվը ստանալուց հետո: Հարկային մարմինները թույլատրում են ԱԱՀ-ը հաշվարկել գուտ հիմունքով: Վաճառքին և գնումներին վերաբերող ԱԱՀ-ի գումարները համախմբված ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում ճանաչվում են համախառն հիմունքով և առանձին բացահայտվում են որպես ակտիվ և պարտավորություն: Դեբիտորական պարտքերի արժեզրկման համար պահուստ ստեղծելու դեպքում արժեզրկումից կորուստը ճանաչվում է պարտապանի համախառն գումարում, ներառյալ ԱԱՀ-ը:

3 Հաշվապահական հաշվառման նշանակալի քաղաքականության ամփոփում (շարունակություն)

Պաշարներ. Պաշարները չափվում են ինքնարժեքից և իրացման գուտ արժեքից նվազագույնով: Պաշարների ինքնարժեքը որոշվում է միջին կշռված արժեքով՝ գազի համար և «առաջինը մուտք, առաջինը ելք» սկզբունքով՝ այլ պաշարների համար: Իրացման գուտ արժեքը սովորական գործունեության ընթացքում վաճառքի ենթադրվող գինն է՝ հանած համալրման և վաճառքը կազմակերպելու համար անհրաժեշտ ծախսումները:

Կանխավճարներ. Կանխավճարները հաշվառվում են սկզբնական արժեքով՝ հանելով արժեզրկման համար պահուստը: Կանխավճարները դասակարգվում են որպես ոչ ընթացիկ, երբ կանխավճարին վերաբերող ապրանքներն ու ծառայություններն ակնկալվում է ստանալ մեկ տարի հետո կամ երբ կանխավճարը վերաբերում է այնպիսի ակտիվի, որը սկզբնական ճանաչման ժամանակ կդասակարգվի որպես ոչ ընթացիկ: Ակտիվներ ձեռք բերելու գծով կանխավճարները փոխանցվում են ակտիվի հաշվեկշռային արժեքին, երբ Խումբը ստանում է ակտիվի նկատմամբ վերահսկողություն և հավանական է, որ ակտիվի հետ կապված ապագա տնտեսական օգուտները կհոսեն դեպի Խումբ: Այլ կանխավճարները ծախսագրվում են շահույթի կամ վնասի կազմում, երբ կանխավճարի հետ կապված ապրանքը կամ ծառայությունը ստացվում է: Եթե կա այնպիսի հայտանիշ, որ կանխավճարին վերաբերող ակտիվները, ապրանքները կամ ծառայությունները չեն ստացվի, ապա կանխավճարի հաշվեկշռային արժեքը համապատասխանաբար դուրս է գրվում և արժեզրկումից կորուստը ճանաչվում է տարվա շահույթում կամ վնասում:

Կանոնադրական կապիտալ. Սովորական բաժնետոմսերը դասակարգվում են որպես սեփական կապիտալ: Լրացուցիչ ծախսերը, որոնք անմիջականորեն վերագրելի են նոր բաժնետոմսերի թողարկմանը, սեփական կապիտալում ցույց են տրվում որպես ստացված մուտքերից նվազեցում՝ հարկումից հետո:

Լրացուցիչ վճարված կապիտալ. Լրացուցիչ վճարված կապիտալն իրենից ներկայացնում է բաժնետոմսերի հայտարարված արժեքից միակ բաժնետիրոջ կողմից ստացված կանխիկի ավելցուկ:

Շահաբաժիններ. Շահաբաժինները գրանցվում են որպես պարտավորություն և նվազեցվում են սեփական կապիտալից այն ժամանակաշրջանում, որում դրանք հայտարարագրվել և հաստատվել են: Այն շահաբաժինները, որոնք հայտարարագրվել են հաշվետու ժամանակաշրջանի ավարտից հետո և նախքան ֆինանսական հաշվետվությունների հրապարակման վավերացումը, ներկայացվում են հետագա իրադարձությունների ծանոթագրությունում:

Պահուստներ պարտավորությունների և վճարների համար. Պարտավորությունների և վճարների գծով պահուստներն անորոշ ժամանակով և գումարով ոչ ֆինանսական պարտավորություններ են: Դրանք հաշվեզրվում են, երբ Խումբը, որպես անցյալ դեպքերի արդյունք, ունի իրավաբանորեն սահմանված կամ ենթադրվող պարտավորություն և հավանական է, որ այդ պարտավորությունը մարելու համար կպահանջվի տնտեսական օգուտների արտահոսք, ինչպես նաև հնարավոր է արժանահավատորեն գնահատել պարտավորության չափը:

Հասույթի ճանաչում. Հասույթը Խմբի բնականոն գործունեության ընթացքում առաջացած եկամուտն է: Հասույթը ճանաչվում է գործարքի գնի չափով: Գործարքի գինն իրենից ներկայացնում է հասուցում, որի համար Խումբն ակնկալում է իրավունք ստանալ խոստացված ապրանքների կամ ծառայությունների նկատմամբ վերահսկողությունը հաճախորդին փոխանցելու դիմաց՝ առանց երրորդ կողմերի անունից ստացված գումարների հաշվառման: Հասույթը ճանաչվում է՝ հանած ավելացված արժեքի հարկերը:

Խումբը սահմանում է հետևյալ կատարման պարտավորությունները՝ բնական գազի վաճառք, բնական գազի փոխադրում և էլեկտրաէներգիայի վաճառք:

3 Հաշվապահական հաշվառման նշանակալի քաղաքականության ամփոփում (շարունակություն)

Խումբը ճանաչում է բնական գազի վաճառքից ստացված հասույթը, երբ ապրանքի նկատմամբ հսկողությունը փոխանցվել է, քանի որ, երբ գազը մատակարարվում է հաճախորդին, վերջինս լիիրավ իրավունք ունի տնօրինելու այն, և առկա չեն չկատարված պարտավորություններ, որոնք կարող էին ազդել հաճախորդի կողմից ապրանքի ընդունման վրա: Խումբը բնական գազը վաճառում է պայմանագրերով սահմանված ֆիքսված գնով: Դերիտորական պարտքը ճանաչվում է, երբ ապրանքն առաքվում է հաճախորդին, քանի որ դա այն պահն է, երբ դիտարկումն անվերապահ է, քանի որ նախքան վճարումը պահանջվում է միայն ժամանակի ընթացք:

Խումբը ժամանակի ընթացքում փոխանցում է ապրանքի կամ ծառայության նկատմամբ վերահսկողությունը և, հետևաբար, կատարում է արտադրողականության պարտավորություն, և բնական գազի փոխադրման և էլեկտրաէներգիայի վաճառքի հետ կապված եկամուտները ճանաչում է ժամանակի ընթացքում, քանի որ հաճախորդը միաժամանակ ստանում և օգտագործում է համապատասխան առավելություններ: Հաճախորդներին հաշիվները ներկայացվում են յուրաքանչյուր ամիս՝ համապատասխան օրացուցային ամսում վաճառված էլեկտրաէներգիայի/բնական գազի փաստացի ծավալի հիման վրա: Հասույթը ճանաչվում է այն գումարով, որով Խումբն իրավունք ունի հաշիվ ներկայացնել, քանի որ այդ գումարն ուղղակիորեն համապատասխանում է այսօրվա դրությամբ հաճախորդի համար Խմբի կատարված աշխատանքի արժեքին:

Հաճախորդների հետ պայմանագրերից Խումբը չունի էական պայմանագրային ակտիվներ: Պայմանագրային պարտավորությունները ճանաչվում են հաճախորդներից ստացված կանխավճարի գծով և հանդիսանում են Խմբի պարտավորությունը՝ հաճախորդին փոխանցել ապրանքները կամ ծառայությունները, որոնց գծով Խումբը ստացել է հատուցում: Ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվությունում այն ներկայացված է առևտրային և այլ կրեդիտորական պարտքերի կազմում:

Բոլոր տեսակի եկամուտների գծով պայմանագրերը չեն պարունակում էական ֆինանսական բաղադրիչ, քանի որ պայմանագրային կողմերի միջև համաձայնեցված վճարումների պայմանները հաճախորդներին կամ Խմբին չեն ապահովում ֆինանսավորումից ստացված զգալի օգուտով: Խումբը չի ակնկալում պայմանագրերի ստորագրում, որտեղ խոստացված ապրանքների կամ ծառայությունների հաճախորդին փոխանցման և վերջինիս կողմից դրանց վճարման միջև ընկած ժամանակահատվածը գերազանցում է մեկ տարին: Որպես հետևանք, Խումբը չի փոփոխում գործարքի գները փողի ժամանակային արժեքի համար:

Բոլոր պարտքային գործիքների գծով տոկոսային եկամուտներն արտացոլվում են հաշվեգրման եղանակով՝ օգտագործելով արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդը: Նման հաշվարկը տոկոսային եկամուտների և ծախսերի մեջ ներառում է բոլոր միջնորդավճարներն ու վճարումները, որոնք վճարվել և ստացվել են պայմանագրի կողմերից, և արդյունավետ տոկոսադրույքի, գործարքի ծախսերի, ինչպես նաև բոլոր այլ պարզևավճարների կամ զեղչերի անբաժանելի մասն են կազմում:

Հատուցումներ աշխատակիցներին. Աշխատավարձը, տարեկան վճարովի արձակուրդը, ինչպես նաև հիվանդության պատճառով բացակայությունը և պարզևավճարները հաշվեգրվում են այն տարում, երբ տվյալ հատուցումները որոշող համապատասխան ծառայությունները մատուցվել են Խմբի աշխատակիցների կողմից: Խումբը չունի կենսաթոշակային կամ համանման այլ վճարումներ կատարելու իրավական կամ կառուցողական պարտականություն:

Ներկայացման փոփոխություն. Անհրաժեշտության դեպքում համապատասխան գումարները ճշգրտվում են՝ ընթացիկ տարվա գումարների ներկայացմանը համապատասխանեցնելու նպատակով:

Թողարկումից հետո համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների փոփոխություն. Թողարկումից հետո սույն համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների ցանկացած փոփոխություն պահանջում է Խմբի ղեկավարության հաստատումը, ով լիազորել է այդ ֆինանսական հաշվետվությունների թողարկումը:

4 Գնահատումների և դատողությունների օգտագործում

Խումբը կատարում է գնահատականներ և ենթադրություններ, որոնք ազդեցություն ունեն համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններում ճանաչված գումարների և հաջորդ ֆինանսական տարվա ակտիվների և պարտավորությունների հաշվեկշռային արժեքների վրա: Գնահատականներն ու դատողությունները շարունակական կերպով վերանայվում են և հիմնված են ղեկավարության փորձի և այլ գործոնների վրա, ինչպիսիք են հետագա իրադարձությունների ակնկալիքները, որոնք առկա պայմաններում տրամաբանական են համարվում: Գնահատականներից բացի, ղեկավարությունը կատարում է նաև որոշակի այլ դատողություններ հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության կիրառման գործընթացում: Դատողությունները, որոնք առավել նշանակալի ազդեցություն ունեն համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններում ճանաչված արժեքների վրա, և գնահատականները, որոնք կարող են հիմք հանդիսանալ հաջորդ ֆինանսական տարվա ակտիվների և պարտավորությունների հաշվեկշռային արժեքներում նշանակալի ճշգրտման համար, հետևյալն են.

Ակնկալվող պարտքային կորուստների գնահատում. Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության կիրառման ընթացքում կատարված այն կարևոր դատողությունների վերաբերյալ տեղեկատվությունը, որոնք նշանակալի ազդեցություն ունեն համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններում ճանաչված գումարների վրա, ներկայացված է Ծանոթագրություններ 12-ում և 29-ում:

Հիմնական միջոցների օգտակար ծառայության ժամկետը. Հիմնական միջոցների օգտակար ծառայության ժամկետի գնահատումը կատարվում է՝ ելնելով մասնագիտական դատողությունից, հիմք ընդունելով համանման ակտիվների համար առկա փորձը: Այս ակտիվների հետ կապված ապագա տնտեսական շահույթը հիմնականում կստացվի դրանց օգտագործումից: Սակայն մի շարք այլ գործոններ, ինչպիսիք են՝ տեխնիկական կամ առևտրային տեսանկյունից մաշվածությունը, հաճախ հանգեցնում են տվյալ ակտիվների հետ կապված տնտեսական շահույթի նվազմանը: Ղեկավարությունը գնահատում է հիմնական միջոցների օգտակար ծառայության մնացող ժամկետը, հիմք ընդունելով ակտիվների տեխնիկական վիճակը և հաշվի առնելով հաշվարկային ժամանակահատվածը, որի ընթացքում տվյալ ակտիվները Խմբի համար տնտեսական շահույթ կառաջացնեն: Հաշվի են առնվում հետևյալ հիմնական գործոնները. ա) ակտիվների ակնկալվող օգտագործման ժամկետը, բ) սարքավորումների ակնկալվող մաշվածությունը, որը կախված է շահագործման բնութագրիչներից և տեխնիկական սպասարկման ծրագրից, և գ) տեխնիկական կամ առևտրային տեսանկյունից մաշվածությունը, որն առաջանում է շուկայի պայմանների փոփոխություններից:

Իրական արժեքի չափում

Ակտիվի կամ պարտավորության իրական արժեքը չափելիս Խումբը հնարավորության սահմաններում օգտագործում է դիտելի շուկայական տվյալները: Իրական արժեքները դասակարգվում են ըստ իրական արժեքի հիերարխիայի մակարդակների՝ հիմք ընդունելով գնհատման մեթոդներում օգտագործված ելակետային տվյալները, ինչպես ներկայացված է ստորև:

- 1-ին մակարդակ. նույնական ակտիվների կամ պարտավորությունների համար գործող շուկայում գնանշված գները (չճշգրտվող):
- 2-րդ մակարդակ. 1-ին մակարդակում ներառված գնանշված գներից տարբեր ելակետային տվյալները, որոնք ակտիվի կամ պարտավորության համար դիտելի են կամ ուղղակիորեն (այսինքն՝ որպես գներ), կամ անուղղակիորեն (այսինքն՝ գներից ստացվող):
- 3-րդ մակարդակ. ակտիվի կամ պարտավորության գծով ելակետային տվյալներ, որոնք հիմնված չեն դիտելի շուկայական տվյալների վրա (ոչ դիտելի ելակետային տվյալներ):

4 Գնահատումների և դատողությունների օգտագործում (շարունակություն)

Եթե ակտիվի կամ պարտավորության իրական արժեքը չափելու համար օգտագործված ելակետային տվյալները կարող են դասակարգվել իրական արժեքի հիերարխիայի տարբեր մակարդակներում, ապա իրական արժեքի չափումն որպես մեկ ամբողջություն դասակարգվում է իրական արժեքի հիերարխիայի այն նույն մակարդակում, որտեղ դասակարգվում են ամենացածր մակարդակի տվյալները, որոնք նշանակալի են ամբողջ չափման համար:

Իրական արժեքի հիերարխիայի մակարդակների միջև փոխանցումները Խումբը ճանաչում է այն հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջում, որի ընթացքում տեղի է ունեցել փոփոխությունը:

5 Անցում նոր կամ վերանայված ստանդարտներին և մեկնաբանություններին

ՖՀՄՍ 16. Խումբը սկսել է կիրառել ՖՀՄՍ 16 «Վարձակալություններ» ստանդարտը 2019թ. հունվարի 1-ից:

Խումբը կիրառել է ՖՀՄՍ 16-ն օգտագործելով փոփոխված հետընթաց մոտեցումը, համաձայն որի ստանդարտը սկզբնապես կիրառելու կուտակային հետևանքը ճանաչվում է չբաշխված շահույթում 2019թ. հունվարի 1-ի դրությամբ: Համապատասխանաբար, 2018թ. համար ներկայացված համադրելի տեղեկատվությունը չի վերահաշվարկվում, այսինքն՝ այն ներկայացվում է ինչպես նախկինում՝ ՀՀՄՍ 17-ի և համապատասխան մեկնաբանությունների համաձայն: Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության փոփոխությունների մանրամասները ներկայացված են ստորև: Բացի այդ, ՖՀՄՍ 16-ի բացահայտման պահանջներն ընդհանուր առմամբ չեն կիրառվել համադրելի տեղեկատվության նկատմամբ:

Վարձակալության սահմանում. Նախկինում Խումբը պայմանագրի սկզբում որոշում էր, թե արդյոք համաձայնությունը հանդիսանում էր վարձակալության պայմանագիր կամ պարունակում էր վարձակալություն ՖՀՄՍ 4 Մեկնաբանություն 4 «Համաձայնություններում վարձակալության առկայության որոշում» համաձայն: Այժմ Խումբը գնահատում է, թե արդյոք պայմանագիրը հանդիսանում է վարձակալության պայմանագիր կամ պարունակում է վարձակալություն, ինչպես ներկայացված է Ծանոթագրություն 3-ում:

ՖՀՄՍ 16-ին անցնելիս Խումբը որոշել է օգտվել գործնական բնույթի պարզեցումից, որը թույլ է տալիս չվերանայել վարձակալության գործարքների բացահայտման համար նախկինում իրականացված գնահատման արդյունքները: Խումբը ՖՀՄՍ 16-ը կիրառել է միայն այն պայմանագրերի նկատմամբ, որոնք նախկինում որոշակիացվել էին որպես վարձակալության պայմանագրեր: Պայմանագրերը, որոնք չէին որոշակիացվել որպես վարձակալության պայմանագրեր ՀՀՄՍ 17-ի և ՖՀՄՍ 4 Մեկնաբանություն 4-ի համաձայն, չեն վերագնահատվել ՖՀՄՍ 16-ի պահանջներին համապատասխանող վարձակալություն բացահայտելու համար: Այդ իսկ պատճառով, ՖՀՄՍ 16-ի վարձակալության սահմանումը կիրառվել է միայն այն պայմանագրերի նկատմամբ, որոնք կնքվել կամ փոփոխվել են 2019թ. հունվարի 1-ին կամ հետո:

Խումբը՝ որպես վարձակալ. Որպես վարձակալ Խումբը վարձակալում է խողովակաշարեր: Նախկինում Խումբը վարձակալության պայմանագրերը դասակարգում էր որպես գործառնական վարձակալություն ելնելով իր գնահատումից, թե արդյոք վարձակալության դեպքում Խմբին են փոխանցվում են հիմքում ընկած ակտիվի սեփականության հետ կապված ըստ էության բոլոր ռիսկերն ու հատույցները: ՖՀՄՍ 16-ի համաձայն՝ Խումբը ճանաչում է օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվներ և վարձակալության գծով պարտավորություններ վարձակալության այս պայմանագրերի մի մասի համար, այսինքն՝ վարձակալությունն արտացոլվում է հաշվապահական հաշվեկշռում:

5 Անցում կամ վերանայված ստանդարտներին և մեկնաբանություններին (շարունակություն)

ՀՀՄՍ 17-ի համաձայն որպես գործառնական վարձակալություն դասակարգված վարձակալություն.

Նախկինում գույքի վարձակալությունը Խումբը դասակարգում էր որպես գործառնական վարձակալություն ՀՀՄՍ 17-ի համաձայն: ՖՀՄՍ 16-ին անցման ժամանակ վարձակալության այս պայմանագրերը չափվել են մնացած վարձավճարների ներկա արժեքով՝ գեղչված Խմբի լրացուցիչ փոխառության դրույքով 2019թ. հունվարի 1-ի դրությամբ: Օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվը չափվում է այն գումարով, որը հավասար է վարձակալության գծով պարտավորությանը՝ ճշգրտված վարձակալության գծով կատարած կանխավճարներով կամ հաշվեգրված վարձավճարներով: Խումբը կիրառել է այս մոտեցումը իր բոլոր այլ վարձակալության պայմանագրերի նկատմամբ:

Նախկինում ՀՀՄՍ 17-ի համաձայն որպես գործառնական վարձակալություն դասակարգված վարձակալության պայմանագրերի նկատմամբ Խումբը կիրառել է մի շարք գործնական բնույթի պարզեցումներ: Մասնավորապես, Խումբը՝

- չի ճանաչել օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիներ և վարձակալության գծով պարտավորություններ այն վարձակալությունների համար, որոնց վարձակալության ժամկետը կազմում է մինչև 12 ամիս ստանդարտի սկզբնական կիրառման ամսաթվի դրությամբ,
- բացառել է սկզբնական ուղղակի ծախսումներն օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիների չափումից սկզբնական կիրառման ամսաթվին:

Ազդեցությունը ստանդարտին անցնելիս. ՖՀՄՍ 16-ին անցնելիս Խումբը ճանաչել է ստորև ներկայացված լրացուցիչ իրավունքի ձևով ակտիները և լրացուցիչ վարձակալության գծով պարտավորությունները: Ստորև ամփոփ կերպով ներկայացված է ստանդարտին անցնելու ազդեցությունը:

մլն. ՀՀ դրամ

1 հունվարի 2019թ.

Իրավունքի ձևով ակտիներ – հիմնական միջոցներ	11,545
Վարձակալության գծով պարտավորություններ	2,408
Կանխավճարներ ոչ ընթացիկ ակտիվների գծով	(9,137)

6 Դեռևս չկիրառվող նոր ստանդարտներ և մեկնաբանություններ

Մի շարք նոր ստանդարտներ գործում են 2019թ. հունվարի 1-ին կամ հետո սկսվող տարեկան ժամանակաշրջանների համար, և թույլատրվում է այդ ստանդարտների վաղաժամ կիրառումը: Այնուամենայնիվ, այս համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունները պատրաստելիս Խումբը վաղաժամ չի կիրառել նոր կամ փոփոխված ստանդարտները:

Ստորև ներկայացված փոփոխված ստանդարտները և մեկնաբանություններն ըստ ակնկալիքների էական ազդեցություն չեն ունենա Ընկերության ֆինանսական հաշվետվությունների վրա:

- Ֆինանսական հաշվետվությունների հայեցակարգային հիմունքներին հղումների փոփոխություններ ՖՀՄՍ ստանդարտներում,
- «Բիզնես» տերմինի սահմանում (ՖՀՄՍ 3-ի փոփոխություններ),
- «Էական» տերմինի սահմանում (ՀՀՄՍ 1-ի և ՀՀՄՍ 8-ի փոփոխություններ),
- ՖՀՄՍ 17 «Ապահովագրության պայմանագրեր»:

7 Փոխկապակցված անձանց հետ մնացորդներ և գործարքներ

Կողմերը սովորաբար համարվում են փոխկապակցված, եթե դրանք գտնվում են ընդհանուր վերահսկողության տակ կամ եթե կողմերից մեկն ունի կարողություն վերահսկելու մյուս կողմին կամ կարող է ունենալ նշանակալի ազդեցություն կամ համատեղ վերահսկողություն մեկ այլ կողմի նկատմամբ՝ ֆինանսական և գործառնական որոշումներ կայացնելիս: Յուրաքանչյուր հնարավոր փոխկապակցված կողմի հարաբերություն դիտարկելիս ուշադրություն է դարձվում հարաբերության բնույթի, այլ ո՛չ միայն իրավական կառուցվածքի վրա:

2019թ. դեկտեմբերի 31-ի և 2018թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ փոխկապակցված կողմերի հետ մնացորդները հետևյալն են.

	2019թ.		2018թ.	
	Ընդհանուր վերահսկողության տակ գտնվող ընկերություններ	Այլ	Ընդհանուր վերահսկողության տակ գտնվող ընկերություններ	Այլ
<i>մլն. ՀՀ դրամ</i>				
Վարկեր և փոխառություններ	11	-	4,870	-
Առևտրային և այլ կրեդիտորական պարտքեր	36,865	-	28,426	1

2019թ. դեկտեմբերի 31-ին և 2018թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտվող տարիների համար փոխկապակցված կողմերի հետ գործարքները հետևյալն են:

	2019թ.		2018թ.	
	Ընդհանուր վերահսկողության տակ գտնվող ընկերություններ	Այլ	Ընդհանուր վերահսկողության տակ գտնվող ընկերություններ	Այլ
<i>մլն. ՀՀ դրամ</i>				
Գազի գնումներ	172,480	-	140,560	-
Այլ ծառայությունների և նյութերի գնումներ	172	-	72	-
Վճարված տոկոսներ	295	-	1,881	-
Ներված կրեդիտորական պարտք	-	-	27,874	-
Այլ ծախսեր	-	-	-	6

Ղեկավար անձնակազմին հատուցումը ներկայացված է ստորև:

<i>մլն. ՀՀ դրամ</i>	2019թ.	2018թ.
<i>Կարճաժամկետ հատուցումներ.</i>		
- Աշխատավարձ	1,199	1,087
- Կարճաժամկետ պարգևավճարներ	196	528
Ընդամենը	1,395	1,615

2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ ղեկավար անձնակազմին հատուցման հետ կապված կան հաշվեգրված պարտավորություններ 80 մլն. ՀՀ դրամ չափով (2018թ.՝ 56 մլն. ՀՀ դրամ): Կարճաժամկետ պարգևավճարները ենթակա են ամբողջությամբ վճարման 12 ամսվա ընթացքում այն ժամանակահատվածի վերջից սկսած, որի ընթացքում ղեկավարությունը տրամադրել է համապատասխան ծառայությունները

«Գազպրոմ Արմենիա» ՓԲԸ

**Համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններին կից ծանոթագրություններ
առ 31 դեկտեմբերի 2019թ.**

8 Հիմնական միջոցներ

Հիմնական միջոցների հաշվեկշռային արժեքի շարժերը հետևյալն են.

<i>մլն. ՀՀ դրամ</i>	Հոդ և շենքեր	Խողովա- կաշարեր և հորեր	Այլ հիմնական միջոցներ	Անավարտ շինարարու- թյուն	Ընդամենը
Մկզբնական արժեք					
Մնացորդն առ 1 հունվարի 2018թ.	62,983	192,702	187,182	14,179	457,046
Ավելացումներ	51	-	2,507	13,034	15,592
Օտարումներ	(79)	(129)	(335)	(1,269)	(1,812)
Վերադասակարգումներ	14,586	1,923	3,348	(19,857)	-
Մնացորդն առ 31 դեկտեմբերի 2018թ.	77,541	194,496	192,702	6,087	470,826
Ավելացումներ	311	-	652	2,151	3,114
Օտարումներ	(123)	(335)	(433)	(64)	(955)
Վերադասակարգումներ	(3)	2,242	1,448	(3,687)	-
Մնացորդն առ 31 դեկտեմբերի 2019թ.	77,726	196,403	194,369	4,487	472,985
Մաշվածություն					
Մնացորդն առ 1 հունվարի 2018թ.	(5,172)	(84,410)	(52,035)	-	(141,617)
Մաշվածություն	(1,277)	(6,919)	(6,243)	-	(14,439)
Արժեզրկում	-	(3,828)	(85)	(321)	(4,234)
Օտարումներ	229	33	305	-	567
Վերադասակարգումներ	(45)	(324)	369	-	-
Մնացորդն առ 31 դեկտեմբերի 2018թ.	(6,265)	(95,448)	(57,689)	(321)	(159,723)
Մաշվածություն	(1,093)	(5,405)	(4,914)	-	(11,412)
Արժեզրկում	-	(3)	(9)	(15)	(27)
Օտարումներ	6	69	407	5	487
Վերադասակարգումներ	7	(8)	-	1	-
Մնացորդն առ 31 դեկտեմբերի 2019թ.	(7,345)	(100,795)	(62,205)	(330)	(170,675)
Զուտ հաշվեկշռային արժեք					
Առ 31 դեկտեմբերի 2018թ.	71,276	99,048	135,013	5,766	311,103
Առ 31 դեկտեմբերի 2019թ.	70,381	95,608	132,164	4,157	302,310

2019թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա 11,412 մլն. ՀՀ դրամ (2018թ.՝ 14,439 մլն. ՀՀ դրամ) ընդհանուր մաշվածության ծախսից 10,522 մլն. ՀՀ դրամը (2018թ.՝ 13,638 մլն. ՀՀ դրամը) ներառված է վաճառքի ինքնարժեքում (տես Ծանոթագրություն 20), 353 մլն. ՀՀ դրամը (2018թ.՝ 385 մլն. ՀՀ դրամը)՝ ընդհանուր և վարչական ծախսերում (տես Ծանոթագրություն 22) և 668 մլն. ՀՀ դրամը (2018թ.՝ 185 մլն. ՀՀ դրամը)՝ այլ գործառնական ծախսերում (տես Ծանոթագրություն 23):

«Գազպրոմ Արմենիա» ՓԲԸ
Համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններին կից ծանոթագրություններ
առ 31 դեկտեմբերի 2019թ.

9 Օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվներ

Օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվների շարժը հետևյալն է.

<i>մլն. ՀՀ դրամ</i>	Խողովակաշար
Մնացորդն առ 1 հունվարի 2019թ.	11,545
Մաշվածություն	(465)
Մնացորդն առ 31 դեկտեմբերի 2018թ.	11,080

10 Կանխավճարներ ոչ ընթացիկ ակտիվների գծով

Կանխավճարների շարժը հետևյալն է:

<i>մլն. ՀՀ դրամ</i>	
Մնացորդն առ 1 հունվարի 2018թ.	9,215
Ավելացումներ	5,232
Հիմնական միջոցներ վերադասակարգված կանխավճարներ	(5,246)
Մնացորդն առ 31 դեկտեմբերի 2018թ.	9,201
Ավելացումներ	884
Հիմնական միջոցներ վերադասակարգված կանխավճարներ	(880)
Օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվներ վերադասակարգված կանխավճարներ	(9,137)
Մնացորդն առ 31 դեկտեմբերի 2019թ.	68

11 Պաշարներ

<i>մլն. ՀՀ դրամ</i>	2019թ.	2018թ.
Գազ գազապահեստարաններում և խողովակաշարերի համակարգում	7,626	8,417
Պահեստամասեր	3,935	3,691
Շինանյութեր	3,905	3,732
Հումք	364	421
Այլ պաշարներ	943	1,088
Ընթացիկ տարում պաշարների դուրսգրում	(1,235)	(1,328)
Ընդամենը պաշարներ	15,538	16,021

2019թ. թվականին ինքնարժեքում ներառված պաշարների ծախսը կազմել է 180,073 մլն. ՀՀ դրամ (2018թ.՝ 163,584 մլն. ՀՀ դրամ), տես Ծանոթագրություն 20:

12 Առևտրային և այլ դեբիտորական պարտքեր

<i>մլն. ՀՀ դրամ</i>	2019թ.	2018թ.
Առևտրային դեբիտորական պարտքեր		
- Ձեռնարկություններ	35,403	31,692
- Բնակչություն	14,166	12,750
Այլ ֆինանսական դեբիտորական պարտքեր	8,719	8,714
Հանած՝ արժեզրկման կորստի գծով պահուստ	(14,746)	(14,113)
Ընդամենը ֆինանսական ակտիվներ առևտրային և այլ դեբիտորական պարտքերի կազմում	43,542	39,043
Կանխավճարներ	210	250
Միասնական հաշվի մնացորդ	145	238
Ընդամենը առևտրային և այլ դեբիտորական պարտքեր	43,897	39,531

Խումբն ընտրել է ՖՀՄՍ 9-ի պարզեցված անցում մեթոդը՝ ակնկալվող պարտքային կորուստների գնահատման համար, և օգտագործում է այն բոլոր առևտրային և այլ դեբիտորական պարտքերի գծով պարտքային կորուստների համար:

Պարտքային ռիսկին Խմբի ենթարկվածությունը հիմնականում կախված է յուրաքանչյուր հաճախորդի բնութագրերից: Այնուամենայնիվ, դեկավարությունը դիտարկում է նաև այն գործոնները, որոնք կարող են ազդեցություն ունենալ Խմբի հաճախորդների բազայի պարտքային ռիսկի վրա, այդ թվում՝ այն երկրին բնորոշ պարտագանցման ռիսկը, որտեղ իրենց գործունեությունն են իրականացնում հաճախորդները: Խմբի գրեթե բոլոր հաճախորդների համար առաջնային աշխարհագրական շուկան Հայաստանի Հանրապետությունն է:

Խումբն ապրանքներ է վաճառում և ծառայություններ է մատուցում անհատներին և իրավաբանական անձանց: Խմբի հասույթի մոտ 10% (2018թ-ին՝ 17%) վերագրելի է մեկ հաճախորդի հետ իրականացվող վաճառքի գործառնություններին:

Խումբը չի պահանջում գրավ առևտրային և այլ դեբիտորական պարտքերի համար:

Ակնկալվող պարտքային կորուստների գնահատում հաճախորդների համար

Խումբն օգտագործում է պահուստավորման մատրից բոլոր անհատներից և իրավաբանական անձանցից ստացվելիք առևտրային դեբիտորական պարտքերի գծով ակնկալվող պարտքային կորուստները չափելու համար, որը ներառում է մեծ թվով փոքր գումարով մնացորդներ:

Կորստի մակարդակը հաշվարկվում է «roll rate» մեթոդով, որը հիմնված է այն հավանականության վրա, որ դեբիտորական պարտքը կանցնի ժամկետանցությունից մինչ դուրս գրում հաջորդական փուլերով: «Roll rate»-երը հաշվարկվում են առանձին հիմունքով տարբեր սեգմենտներում պարտքային ռիսկին ենթարկվածության համար՝ հիմք ընդունելով գնված ծառայության տեսակը: Կորուստների դրույքը հիմնված է վերջին երեք տարիների ընթացքում կրած փաստացի պարտքային կորուստների վրա: Խմբային հիմունքով գնահատված դեբիտորական պարտքերի համար կիրառվում է արժեզրկման 100% ավելի քան 365 օր ժամկետանց հաճախորդների համախառն առևտրային և այլ դեբիտորական պարտքերի գծով: Պակաս ժամկետով ժամկետանց առևտրային և այլ դեբիտորական պարտքերի գծով կիրառվում են արժեզրկման ավելի ցածր դրույքներ:

12 Առևտրային և այլ դեբիտորական պարտքեր (շարունակություն)

Ստորև բերվող աղյուսակում ներկայացված է տեղեկատվություն պարտքային ռիսկին ենթարկվածության և խմբային հիմունքով գնահատված իրավաբանական անձանց և անհատների առևտրային դեբիտորական պարտքերի գծով ակնկալվող պարտքային կորուստների վերաբերյալ 2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ:

	Խմբային հիմունքով գնահատված իրավաբանական անձիք՝ ներառյալ ակնկալվող պարտքային կորուստները	Ակնկալվող պարտքային կորուստների	Ակնկալվող պարտքային կորուստների մակարդակ	Խմբային հիմունքով գնահատված իրավաբանական անձիք՝ առանց ակնկալվող պարտքային կորուստների
<i>մլն. ՀՀ դրամ</i>				
Ոչ ժամկետանց	7,760	(11)	(0.1)%	7,749
1 - 30 օր ժամկետանց	377	(9)	(2.4)%	368
31 - 90 օր ժամկետանց	14	(1)	(7.1)%	13
91 - 180 օր ժամկետանց	5	(2)	(40.0)%	3
181 - 365 օր ժամկետանց	59	(32)	(54.2)%	27
Ավելի քան մեկ տարի ժամկետանց	383	(383)	(100.0)%	-
	8,598	(438)	(5.1)%	8,160

	Խմբային հիմունքով գնահատված անհատներ՝ ներառյալ ակնկալվող պարտքային կորուստները	Ակնկալվող պարտքային կորուստների	Ակնկալվող պարտքային կորուստների մակարդակ	Խմբային հիմունքով գնահատված անհատներ՝ առանց ակնկալվող պարտքային կորուստների
<i>մլն. ՀՀ դրամ</i>				
Ոչ ժամկետանց	14,082	(3)	-%	14,079
1 - 30 օր ժամկետանց	34	(1)	(2.9)%	33
31 - 90 օր ժամկետանց	3	(1)	(33.3)%	2
91 - 180 օր ժամկետանց	3	(1)	(33.3)%	2
181 - 365 օր ժամկետանց	16	(11)	(68.8)%	5
Ավելի քան մեկ տարի ժամկետանց	28	(28)	(100)%	-
	14,166	(45)	(0.32)%	14,121

12 Առևտրային և այլ դեբիտորական պարտքեր (շարունակություն)

Իրավաբանական անձանց գծով դեբիտորական պարտքերը, որոնց մնացորդը գերազանում է 1 մլրդ. ՀՀ դրամը, Խումբը գնահատում է անհատական հիմունքով: Խումբը պարտքային ռիսկին ենթարկվող յուրաքանչյուր գործիք դասում է պարտքային ռիսկի համապատասխան դասին՝ հիմք ընդունելով այն տվյալները, որոնք օգտագործվում են վնասի ռիսկը կանխատեսելու համար (որոնք ներառում են, սակայն չեն սահմանափակվում հետևյալով՝ արտաքին վարկանիշներ, դրամական միջոցների հոսքերի կանխատեսումներ և հաճախորդների մասին մամուլում առկա տեղեկատվություն) և կիրառելով պարտքի վերաբերյալ փորձագիտական դատողություն: Պարտքային ռիսկի մակարդակները որոշվում են կիրառելով որակական և քանակական գործոնները, որոնք ծառայում են որպես պարտագանցման ռիսկի հայտանիշ և համընկնում են «Moody's» վարկանիշային գործակալության արտաքին վարկանիշների սահմանումների հետ: Անհատական հիմունքով գնահատվող առևտրային դեբիտորական պարտքերի համար Խումբը գնահատում է ակնկալվող պարտքային կորուստները հիմք ընդունելով ժամկետանցության կարգավիճակը և վերջին երկու տարիների ընթացքում պարտքային կորուստներ կրելու փաստացի փորձը:

Ստորև բերվող աղյուսակում ներկայացված է տեղեկատվություն պարտքային ռիսկին ենթարկվածության, ակնկալվող պարտքային կորուստների և անհատական հիմունքով գնահատված առևտրային դեբիտորական պարտքերի պարտքային որակի վերաբերյալ:

	Չարժեզրկված ֆինանսական գործիքների ամբողջ ժամկետի ընթացքում ակնկալվող պարտքային կարուստներ	Արժեզրկված ֆինանսական գործիքների ամբողջ ժամկետի ընթացքում ակնկալվող պարտքային կարուստներ	Ընդամենը
<i>մլն. ՀՀ դրամ</i>			
Անհատական հիմունքով գնահատված իրավաբանական անձիք՝ ներառյալ ակնկալվող պարտքային կորուստները	21,289	14,235	35,524
Ակնկալվող պարտքային կորուստներ	(28)	(14,235)	(14,263)
Անհատական հիմունքով գնահատված իրավաբանական անձիք՝ առանց ակնկալվող պարտքային կորուստների	21,261	-	21,261

Անհատական հիմունքով գնահատված իրավաբանական անձանց 21,289 մլն. ՀՀ դրամ գումարով դեբիտորական պարտքերն ժամկետանց կամ արժեզրկված չեն: Անհատական հիմունքով գնահատված իրավաբանական անձանց 14,235 մլն. ՀՀ դրամ գումարով դեբիտորական պարտքերը ժամկետանց են ավելի քան 365 օր:

Ստորև ներկայացված է առևտրային և այլ դեբիտորական պարտքերի արժեզրկման գծով պահուստի շարժը:

<i>մլն. ՀՀ դրամ</i>	2019թ.	2018թ.
Արժեզրկման պահուստն առ 1 հունվարի	14,113	7,971
Տարվա ընթացքում պահուստի գուտ ավելացում	632	6,149
Տարվա ընթացքում դուրս գրված անհուսալի դեբիտորական պարտքեր	1	(7)
Արժեզրկման պահուստը առ 31 դեկտեմբերի	14,746	14,113

«Գազպրոմ Արմենիա» ՓԲԸ
Համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններին կից ծանոթագրություններ
առ 31 դեկտեմբերի 2019թ.

13 Ժամկետային ավանդներ

<i>մլն. ՀՀ դրամ</i>	2019թ.	2018թ.
«Արդշինբանկ» ՓԲԸ	552	567
«ԱԿԲԱ-Կրեդիտ Ագրիկոլ Բանկ» ՓԲԸ	245	146
«Հայֆիզնեսբանկ» ՓԲԸ	50	-
Kreditanstalt für Wiederaufbau (KfW)	-	24
Ընդամենը ժամկետային ավանդներ	847	737

Ժամկետային ավանդները տեղաբաշխված են Հայաստանի լավագույն տասնյակում ներառված բանկերում և դասակարգված են որպես ընթացիկ և ոչ արժեզրկված (2018թ.՝ Հայաստանի լավագույն տասնյակում, ընթացիկ և ոչ արժեզրկված): Տոկոսադրույքների վերաբերյալ տեղեկատվությունը ներկայացված է Ծանոթագրություն 29-ում:

14 Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ

<i>մլն. ՀՀ դրամ</i>	2019թ.	2018թ.
Ցպահանջ բանկային հաշիվներ	5,451	4,353
Կարճաժամկետ ավանդներ	1,861	-
Դրամական միջոցներ ճանապարհին	1,445	1,152
Առձեռն դրամական միջոցներ	14	25
Ընդամենը դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ	8,771	5,530

Ֆինանսական գործարքները, որոնք չեն պահանջել դրամական միջոցների և դրանց համարժեքների օգտագործում և բացառված են համախմբված դրամական միջոցների հոսքերի մասին հաշվետվությունից ներկայացված են Ծանոթագրություն 27-ում:

15 Կանտոնադրական կապիտալ

<i>մլն. ՀՀ դրամ</i>	Թողարկված բաժնետոմսերի քանակ (հազարներով)	Սովորական բաժնետոմսեր՝ զուտ գործարքի հետ կապված ծախսերից
Առ 1 հունվարի 2018թ.	68,559,127	344,550
Նոր բաժնետոմսերի թողարկում	5,248,471	26,382
Առ 31 դեկտեմբերի 2018թ.	73,807,598	370,932
Առ 31 դեկտեմբերի 2019թ.	73,807,598	370,932

15 Կանոնադրական կապիտալ (շարունակություն)

2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ սովորական բաժնետոմսերի ընդհանուր հայտարարված քանակը կազմում է 73,807,598 բաժնետոմս (2018թ.՝ 73,807,598 բաժնետոմս), յուրաքանչյուր բաժնետոմսը 5,026.5 ՀՀ դրամ անվանական արժեքով: Կանոնադրական կապիտալում ներառված գործարքների ծախսի գումարն 2019թ. դեկտեմբերի 31-ի և 2018թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ կազմում է 62 մլն. ՀՀ դրամ: 2019թ. դեկտեմբերի 31-ի և 2018թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ բոլոր թողարկված սովորական բաժնետոմսերն ամբողջովին վճարված են

16 Վարկեր և փոխառություններ

<i>մլն. ՀՀ դրամ</i>	2019թ.	2018թ.
Ոչ ընթացիկ		
Վարկեր և փոխառություններ	49,598	3,548
Ոչ ընթացիկ վարկեր և փոխառություններ	49,598	3,548
Ընթացիկ		
Վարկեր և փոխառություններ	3,127	61,070
Ընթացիկ վարկեր և փոխառություններ	3,127	61,070
Ընդամենը վարկեր և փոխառություններ	52,725	64,618

Խմբի վարկերը և փոխառություններն արտահայտված են հետևյալ արժույթներով.

<i>մլն. ՀՀ դրամ</i>	2019թ.	2018թ.
Ոչ ընթացիկ		
Վարկեր և փոխառություններ արտահայտված.		
- ԱՄՆ դոլարով	49,598	-
- ՀՀ դրամով	-	-
- Եվրոյով	-	3,548
Ոչ ընթացիկ վարկեր և փոխառություններ	49,598	3,548
Ընթացիկ		
Վարկեր և փոխառություններ արտահայտված.		
- ԱՄՆ դոլարով	3,091	48,647
- Եվրոյով	-	9,874
- ՀՀ դրամով	36	2,549
Ընթացիկ վարկեր և փոխառություններ	3,127	61,070
Ընդամենը վարկեր և փոխառություններ	52,725	64,618

«Գազպրոմ Արմենիա» ՓԲԸ

**Համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններին կից ծանոթագրություններ
առ 31 դեկտեմբերի 2019թ.**

16 Վարկեր և փոխառություններ (շարունակություն)

Վարկերի և փոխառությունների հաշվեկշռային և իրական արժեքները հետևյալն են.

<i>մլն. ՀՀ դրամ</i>	Հաշվեկշռային արժեք		Իրական արժեք	
	2019թ.	2018թ.	2019թ.	2018թ.
Վարկեր և փոխառություններ	52,725	64,618	52,725	64,618
Ընդամենը վարկեր և փոխառություններ	52,725	64,618	52,725	64,618

<i>մլն. ՀՀ դրամ</i>	Արժույթ	Անվանակ. տոկոսադր.	Մարման տարի	31 դեկտեմբերի 2019թ.		31 դեկտեմբերի 2018թ.	
				Իրական արժեք	Հաշվեկշռ. արժեք	Իրական արժեք	Հաշվեկշռ. արժեք
Գրավով չապահովված բանկային վարկեր	ԱՄՆ դոլար	Libor+4%	2022	52,677	52,677	-	-
Գրավով չապահովված բանկային վարկեր	ՀՀ դրամ	0%	2022	36	36	44	44
Գրավով չապահովված փոխառություններ	ԱՄՆ դոլար	5.04%	2020	11	11	4,870	4,870
Կապակցված կողմերից	ԱՄՆ դոլար	7%	2021	1	1	4,365	4,365
Գրավով չապահովված բանկային վարկեր	ԱՄՆ դոլար	8%	2019	-	-	14,582	14,582
Գրավով չապահովված բանկային վարկեր	ԱՄՆ դոլար	7.5%	2019	-	-	6,064	6,064
Գրավով չապահովված բանկային վարկեր	Եվրո	7%	2019	-	-	5,537	5,537
Գրավով չապահովված բանկային վարկեր	ԱՄՆ դոլար	7.95%	2019	-	-	4,846	4,846
Գրավով չապահովված բանկային վարկեր	ԱՄՆ դոլար	9.5%	2019	-	-	4,751	4,751
Գրավով չապահովված բանկային վարկեր	Եվրո	6%	2021	-	-	4,481	4,481
Գրավով չապահովված բանկային վարկեր	Եվրո	6.7%	2021	-	-	3,405	3,405
Գրավով չապահովված բանկային վարկեր	ԱՄՆ դոլար	7.45%	2020	-	-	2,915	2,915
Գրավով չապահովված բանկային վարկեր	ԱՄՆ դոլար	7.3%	2020	-	-	2,422	2,422
Գրավով չապահովված բանկային վարկեր	ԱՄՆ դոլար	7.75%	2019	-	-	2,185	2,185
Գրավով չապահովված բանկային վարկեր	ՀՀ դրամ	9.75%	2019	-	-	1,603	1,603
Գրավով չապահովված բանկային վարկեր	ԱՄՆ դոլար	7.8%	2019	-	-	1,308	1,308
Գրավով չապահովված բանկային վարկեր	ՀՀ դրամ	10%	2019	-	-	901	901
Գրավով չապահովված բանկային վարկեր	ԱՄՆ դոլար	7.9%	2019	-	-	339	339
Ընդամենը վարկեր և փոխառություններ				52,725	52,725	64,618	64,618

16 Վարկեր և փոխառություններ (շարունակություն)

Ֆինանսական գործունեությունից առաջացած զուտ պարտքի համեմատում

Ստորև բերված աղյուսակում ներկայացվում է զուտ պարտքի և Խմբի ֆինանսական գործունեության արդյունքում առաջացած պարտավորությունների փոփոխության վերլուծությունն առ 2019թ. և 2018թ.: Սույն պարտավորությունների հոդվածներն արտացոլվում են համախմբված դրամական միջոցների հոսքերի մասին հաշվետվությունում՝ որպես ֆինանսավորում:

<i>մլն. ՀՀ դրամ</i>	Պարտավորություններ ֆինանսական գործունեությունից	
	2019թ.	2018թ.
Ֆինանսական գործունեությունից առաջացած զուտ պարտավորություն առ 1 հունվարի	64,618	165,636
Սուտքեր վարկերից և փոխառություններից	107,799	107,629
Վարկերի և փոխառությունների մարում	(252,384)	(267,867)
Ընդամենը փոփոխություններ ֆինանսավորման գործունեությունից առաջացող դրամական հոսքերի հետ կապված	(144,585)	(160,238)
Արտարժույթի փոխարժեքի փոփոխությունների հետևանքներ	(1,246)	(1,022)
Այլ փոփոխություններ		
Կրեդիտորական պարտքերից վերադասակարգում (Ծանոթագրություն 27)	133,834	85,706
Տոկոսի հաշվեգրում	4,544	10,652
Վճարված տոկոսներ	(4,440)	(8,943)
Այլ ոչ դրամային շարժ	-	(27,173)
Զուտ պարտավորություն առ 31 դեկտեմբերի	52,725	64,618

17 Պետական շնորհներ

Խումբը ձեռք է բերել պետական շնորհներ ավտոմատացված գազաչափման համակարգի կառուցման համար և ճանաչել է դրանք հետաձգված եկամտի կազմում հետևյալ կերպ.

<i>մլն. ՀՀ դրամ</i>	2019թ.	2018թ.
Հետաձգված եկամուտ առ 1 հունվարի	246	284
Հետաձգված եկամտի ամորտիզացիա՝ համապատասխան ակտիվի մաշվածության հետ համադրելու համար	(38)	(38)
Հետաձգված եկամուտ առ 31 դեկտեմբերի	208	246

«Գազպրոմ Արմենիա» ՓԲԸ

**Համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններին կից ծանոթագրություններ
առ 31 դեկտեմբերի 2019թ.**

18 Առևտրային և այլ կրեդիտորական պարտքեր

<i>մլն. ՀՀ դրամ</i>	2019թ.	2018թ.
Առևտրային կրեդիտորական պարտքեր	38,308	30,822
Այլ ֆինանսական կրեդիտորական պարտքեր	671	547
Ընդամենը ֆինանսական կրեդիտորական պարտքեր առևտրային և այլ կրեդիտորական պարտքերի կազմում	38,979	31,369
Վճարվելիք հարկեր	7,023	5,319
Ստացված կանխավճարներ	1,654	1,705
Աշխատակիցներին հատուցման գծով հաշվեգրված ծախսեր	2,581	2,736
Ընդամենը առևտրային և այլ կրեդիտորական պարտքեր	50,237	41,129

2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ 36,878 մլն. ՀՀ դրամ առևտրային և այլ ֆինանսական կրեդիտորական պարտքերն արտահայտված են ԱՄՆ դոլարով (2018թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ 28,441 մլն. ՀՀ դրամ առևտրային և այլ ֆինանսական կրեդիտորական պարտքերն արտահայտված են ԱՄՆ դոլարով):

19 Հասույթի վերլուծությունն ըստ տեսակի

Ընկերությունը հասույթը հիմնականում ստանում է գազի և էլեկտրաէներգիայի բաշխումից և վաճառքից:

«Մատուցված ծառայություններ» հոդվածը ներառում է հյուրանոցային ծառայություններից, էլեկտրական ցանցին միացման աշխատանքներից, հաճախորդների գազի բաշխման համակարգերի և գազի սարքավորումների տեխնիկական սպասարկումից, ինչպես նաև կրթական և մարզաառողջային ծառայություններից ստացված եկամուտը: Ամբողջ հասույթը ճանաչվում է ժամանակի ընթացքում:

Ամբողջ հասույթը հաճախորդների հետ պայմանագրերից է և մասնատված (մանրամասնեցված) է հետևյալ կերպ.

<i>մլն. ՀՀ դրամ</i>	2019թ.	2018թ.
Գազի վաճառք	207,420	186,486
Էլեկտրաէներգիայի վաճառք	24,781	38,937
Մատուցված ծառայություններ	7,719	7,072
Այլ	436	314
Ընդամենը հասույթ	240,356	232,809

«Գազպրոմ Արմենիա» ՓԲԸ
Համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններին կից ծանոթագրություններ
առ 31 դեկտեմբերի 2019թ.

20 Վաճառքի ինքնարժեք

<i>մլն. ՀՀ դրամ</i>	2019թ.	2018թ.
Գազի գնման ծախս	177,884	160,983
Աշխատանքի վարձատրության ծախսեր	16,777	18,974
Մաշվածություն	10,987	13,638
Տեխնոլոգիական կորուստներ (սեփական կարիքներ)	8,247	7,595
Ծառայություններ	5,687	5,821
Գազից բացի այլ պաշարների ծախս	2,576	2,601
Այլ ծախսեր	705	655
Ընդամենը վաճառքի ինքնարժեք	222,863	210,267

21 Այլ գործառնական եկամուտ

<i>մլն. ՀՀ դրամ</i>	2019թ.	2018թ.
Եկամուտ տույժերից և տուգանքներից	260	215
Եկամուտ պաշարների արժեզրկման գծով պահուստի հակադարձումից	190	61
Վարձակալությունից եկամուտ	164	194
Առևտրային և այլ դեբիտորական պարտքերի արժեզրկման գծով պահուստի վերականգնում (Ծանոթագրություն 12)	102	81
Հիմնական միջոցների օտարումից գուտ օգուտ	62	82
Եկամուտ շնորհված հիմնական միջոցներից	38	38
Հիմնական միջոցների արժեզրկման վերականգնում	20	-
Փոխարժեքային գուտ տարբերություններ	-	75
Արտարժույթի փոխարկումից եկամուտ	-	26
Այլ պաշարների վաճառքից գուտ եկամուտ	-	24
Եկամուտ կրեդիտորական պարտքերի ներումից	-	27,874
Այլ եկամուտ	171	120
Ընդամենը այլ գործառնական եկամուտ	1,007	28,790

22 Ընդհանուր և վարչական ծախսեր

<i>մլն. ՀՀ դրամ</i>	2019թ.	2018թ.
Աշխատանքի վարձատրության ծախսեր	8,366	9,425
Վճարումների հավաքագրման ծախսեր	877	731
Մաշվածություն	353	385
Բանկային ծախսեր	283	310
Շահութահարկից բացի այլ հարկեր	254	277
Ներկայացուցչական և գործուղման ծախսեր	237	231
Կոմունալ ծախսեր	207	133
Նորոգման և սպասարկման ծախսեր	157	270
Մասնագիտական ծառայությունների ծախսեր	133	75
Հեռահաղորդակցման ծախսեր	127	153
Իրացման ծախսեր	15	72
Այլ ընդհանուր և վարչական ծախսեր	817	823
Ընդամենը ընդհանուր և վարչական ծախսեր	11,826	12,885

23 Այլ գործառնական ծախսեր

<i>մլն. ՀՀ դրամ</i>	2019թ.	2018թ.
Առևտրային և այլ դեբիտորական պարտքերի արժեզրկում	736	6,230
Մաշվածություն	668	185
Վճարումներ ՀՕԿՀ-ին	323	318
Պաշարների արժեզրկման գծով պահուստի	148	265
Զուտ վնաս այլ պաշարների վաճառքից	99	-
Փոխարժեքային գուտ տարբերություններ	68	-
Մոցիալական ենթակառուցվածքի պահպանման ծախսեր	33	60
Հիմնական միջոցների արժեզրկում	27	4,234
Տույժեր և տուգանքներ	11	3
Զուտ վնաս հիմնական միջոցների օտարումից	2	-
Այլ ծախսեր	455	906
Ընդամենը այլ գործառնական ծախսեր	2,570	12,201

«Գազպրոմ Արմենիա» ՓԲԸ
Համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններին կից ծանոթագրություններ
առ 31 դեկտեմբերի 2019թ.

24 Ֆինանսական եկամուտ

<i>մլն. ՀՀ դրամ</i>	2019թ.	2018թ.
Փոխարժեքային տարբերությունների զուտ եկամուտ	989	767
Տոկոսային եկամուտ ժամկետային ավանդներից	49	1,028
Տոկոսային եկամուտ տրամադրված փոխառություններից	28	12
Տոկոսային եկամուտ դրամական միջոցներից և դրանց համարժեքներից	17	14
Զեղչի հակադարձում	-	539
Ընդամենը ֆինանսական եկամուտ	1,083	2,360

25 Ֆինանսական ծախսեր

<i>մլն. ՀՀ դրամ</i>	2019թ.	2018թ.
Տոկոսային ծախս	4,544	9,917
Ընդամենը ֆինանսական ծախսեր	4,544	9,917

26 Շահութահարկ

(ա) Շահութահարկի գծով ծախսի բաղադրիչները

Շահութահարկի գծով ծախսը ներառում է հետևյալը.

<i>մլն. ՀՀ դրամ</i>	2019թ.	2018թ.
Ընթացիկ հարկ	5	15
Հետաձգված հարկ	114	3,754
Շահութահարկի գծով ծախս	119	3,769

26 Շահութահարկ (շարունակություն)

(բ) Շահույթի կամ վնասի՝ բազմապատկած կիրառելի հարկադրույքով և շահութահարկի գծով փոխհատուցման համադրում

Խմբի 2019թ. և 2018թ. եկամտի նկատմամբ կիրառելի շահութահարկի դրույքը 20% է: Հարկերի գծով ակնկալվող և իրական ծախսի միջև ճշգրտումը ներկայացված է ստորև.

<i>մլն. ՀՀ դրամ</i>	2019թ.	2018թ.
Շահույթ/(վնաս) մինչև հարկումը	643	18,689
Տեսականորեն հաշվարկված հարկի (ծախս)/փոխհատուցում օրենսդրությամբ սահմանված 20% դրույքաչափով.	(129)	(3,738)
Հարկային առումով չնվազեցվող կամ չհարկվող գործարքների ազդեցությունը.		
- Հարկի դրույքի նվազեցում*	(749)	-
- Չհարկվող եկամուտ	1,275	1,419
- Չնվազեցվող ծախսեր	(516)	(1,924)
- Չճանաչվող հետաձգված հարկային ակտիվ	-	474
Տարվա շահութահարկի գծով ծախս	(119)	(3,769)

* Ճանաչված գումարն իրենից ներկայացնում է 2020թ. հունվարի 1-ից գործող ՀՀ օրենսդրության փոփոխությունների համաձայն շահութահարկի 20% դրույքը 18%-ի նվազեցնելու հետևանքը:

(գ) Նախորդ տարիներից փոխադրված հարկային վնաս

Նախորդ տարիներից փոխադրված հարկային վնասի մարման ժամկետներն են.

<i>մլն. ՀՀ դրամ</i>	2019թ.	2018թ.
Կուտակված հարկային վնասի մարման ժամկետները լրանում են հետևյալ ամսաթվերին.		
- 2024թ. դեկտեմբերի 31-ին	542	-
- 2020թ. դեկտեմբերի 31-ին	253	253
Ընդամենը նախորդ տարիներից փոխադրված հարկային վնաս	795	253

26 Ծահութահարկ (շարունակություն)

(դ) Հետաձգված հարկերի վերլուծությունն ըստ ժամանակավոր տարբերության տեսակի

ՖՀՄՍ-ի և Հայաստանի Հանրապետության հարկային օրենսդրության միջև եղած տարբերություններն առաջացնում են ժամանակավոր տարբերություններ ֆինանսական հաշվետվությունների ներկայացման նպատակով որոշվող ակտիվների և պարտավորությունների հաշվեկշռային արժեքների և հարկման նպատակով որոշվող դրանց գումարների միջև: Այդ ժամանակավոր տարբերություններում շարժի հարկային հետևանքը մանրամասնորեն ներկայացված է ստորև և գրանցված է 18% (2018թ.՝ 20%) դրույքաչափով:

<i>մ/ն. ՀՀ դրամ</i>	1 հունվարի 2019թ.	(Օախսագրվում է)/ կրեդիտագրվում է շահույթին կամ վնասին	31 դեկտեմբերի 2019թ.
Ժամանակավոր տարբերությունների և նախորդ ժամանակաշրջաններից փոխադրված հարկային վնասի հարկային հետևանքը			
Հիմնական միջոցներ	4,160	(655)	3,505
Օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվներ	-	(349)	(349)
Պաշարներ	225	101	326
Այլ ոչ ընթացիկ ակտիվներ	21	(17)	4
Տրամադրված փոխառություններ	274	(29)	245
Առևտրային և այլ դեբիտորական պարտքեր	1,855	76	1,931
Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ	89	(9)	80
Վարկեր և փոխառություններ	-	(63)	(63)
Պետական շնորհներ	(35)	11	(24)
Վարձակալության գծով պարտավորություններ	-	426	426
Առևտրային և այլ կրեդիտորական պարտքեր	(36)	(147)	(183)
Նախորդ ժամանակաշրջաններից փոխադրված հարկային վնաս	253	541	794
Զուտ հետաձգված հարկային ակտիվ	6,806	(114)	6,692
Ճանաչված հետաձգված հարկային ակտիվ	6,806	(114)	6,692

Խմբի ընթացիկ կառուցվածքի համատեքստում խմբի տարբեր ընկերությունների հարկային վնասները և ընթացիկ հարկային ակտիվները չեն կարող չեզոքացվել խմբի այլ ընկերությունների ընթացիկ հարկային պարտավորությունների և հարկվող շահույթների դիմաց, և համապատասխանաբար հարկերը կարող են հաշվեգրվել նույնիսկ, եթե առկա է համախմբված հարկային վնաս: Հետևաբար, հետաձգված հարկային ակտիվները և պարտավորությունները չեզոքացվում են միայն այն դեպքում, երբ վերաբերում են միևնույն հարկվող կազմակերպությանը

26 Ծախութահարկ (շարունակություն)

2018թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա համար ժամանակավոր տարբերություններում տեղի ունեցած շարժերի հարկային հետևանքը հետևյալն է.

մլն. ՀՀ դրամ	1 հունվարի 2018թ.	(Օախսագրվում է)/ կրեդիտագրվում է շահույթին կամ վնասին	31 դեկտեմբերի 2018թ.
Ժամանակավոր տարբերությունների և նախորդ ժամանակաշրջաններից փոխադրված հարկային վնասի հարկային հետևանքը			
Հիմնական միջոցներ	3,500	660	4,160
Պաշարներ	218	7	225
Այլ ոչ ընթացիկ ակտիվներ	(2)	23	21
Տրամադրված փոխառություններ	274	-	274
Առևտրային և այլ դեբիտորական պարտքեր	840	1,015	1,855
Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ	89	-	89
Պետական շնորհներ	(44)	9	(35)
Առևտրային և այլ կրեդիտորական պարտքեր	5,032	(5,068)	(36)
Նախորդ ժամանակաշրջաններից փոխադրված հարկային վնաս	3,317	(3,064)	253
Զուտ հետաձգված հարկային ակտիվ	13,224	(6,418)	6,806
Ճանաչված հետաձգված հարկային ակտիվ	10,560	(3,754)	6,806

27 Նշանակալի անկանխիկ ֆինանսական գործունեություն

Ֆինանսական գործարքները, որոնք չեն պահանջել կանխիկ միջոցների և դրանց համարժեքների օգտագործում և բացառվել են համախմբված դրամական միջոցների հոսքերի հաշվետվությունից, հետևյալն են

մլն. ՀՀ դրամ	2019թ.	2018թ.
Անկանխիկ ֆինանսական գործունեություն Մուտքեր վարկերից և փոխառություններից՝ զազի գծով կրեդիտորական պարտքի վերակազմավորման ձևով	133,834	86,186
Անկանխիկ ֆինանսական գործունեություն	133,834	86,186

Մինչև 2018թ. ապրիլի 1-ը, եթե բնական զազի առուվաճառքի պայմանագրի պարտքը չի վճարվել սահմանված մարման ժամկետից հետո 60 օրվա ընթացքում, ապա այն վերակազմավորվել է որպես փոխառություն՝ տարեկան 10,95% տոկոսադրույքով: 2018թ.-ին պայմանագրի մյուս կողմը ներել է 2018թ. ապրիլի 1-ի դրությամբ հաշվեգրված 27,874 մլն. ՀՀ դրամ տոկոսների պարտավորությունը: 2018թ. ապրիլի 1-ից գործող նոր համաձայնագրի համաձայն, կրեդիտորական պարտքը վերակազմավորվում է որպես փոխառություն, եթե 35 օրվա ընթացքում այն չի մարվում: Փոխառությունն ունի 5.04% տարեկան տոկոսադրույք:

28 Պայմանական դեպքեր և պարտավորություններ

Իրավական գործընթացներ. Ժամանակ առ ժամանակ սովորական գործունեության ընթացքում Խմբի դեմ կարող են ներկայացվել հայցեր: Ելնելով իր գնահատականներից՝ դեկլարությունը կարծում է, որ պահանջների գծով ոչ մի էական վնաս չի կարող կրել, որը կգերազանցի սույն համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններում նախատեսված պահուստները:

Հարկային պայմանական դեպքեր. Հայաստանի Հանրապետության հարկային և մաքսային օրենսդրությունը, որն, ըստ էության, գործում է կամ ուժի մեջ է մտել հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջի դրությամբ, ենթակա է տարբեր մեկնաբանությունների՝ Խմբի գործունեության և գործարքների նկատմամբ դրանք կիրառելիս: Հետևաբար, դեկլարության հարկային դիրքորոշումը և այդ դիրքորոշումը հիմնավորող պաշտոնական թղթակցությունը կարող են վիճարկվել համապատասխան մարմինների կողմից: Հայաստանի Հանրապետության հարկային վարչարարությունն աստիճանաբար խստանում է, ներառյալ այն փաստը, որ առկա է այն հարկային գործարքների ստուգման առավել բարձր հավանականություն, որոնք չունեն հստակ գործարար նպատակ կամ կապված են հարկային օրենսդրությանը չհամապատասխանող կողմերի հետ: Ֆիսկալ ժամանակաշրջանը հարկերի մասով բաց է մնում հարկային մարմինների կողմից ստուգման՝ ստուգումն անցկացնելու տարվան նախորդող երեք օրացուցային տարիների համար: Որոշակի հանգամանքների դեպքում ստուգումը կարող է ներառել ավելի երկար ժամանակահատվածներ:

Կապիտալ ծախսումների պարտավորություններ. 2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Խումբը չունի կապիտալ ծախսումների պայմանագրային պարտավորություններ հիմնական միջոցների գծով (2018թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ 307 մլն. ՀՀ դրամ) գումարի չափով

Խումբն արդեն հատկացրել է անհրաժեշտ ռեսուրսներ այդ պարտավորությունների մասով: Խմբի դեկլարությունը կարծում է, որ ապագա գուտ եկամուտը և ֆինանսավորումը բավարար կլինեն՝ այս և համանման այլ պարտավորությունները կատարելու համար:

Գործառնական վարձակալման պայմանագրեր. Այն դեպքում, երբ Խումբը հանդիսանում է վարձակալ, գործում է մեկ ամիս առաջ ծանուցմամբ պայմանագիրը չեղյալ համարելու պայմանը: Ղեկավարությունն էական չի համարում ապագա վարձակալական վճարների այն մասնաբաժնի ընդհանուր գումարը, որը չի կարող չեղյալ համարվել:

Շրջակա միջավայրի պահպանություն. Հայաստանի Հանրապետությունում շրջակա միջավայրի պահպանության կանոնակարգման համակարգը զարգանում է, և պետական մարմինների դիրքորոշումն այդ համակարգը ներդնելու հարցում շարունակաբար փոփոխվում է: Խումբը պարբերաբար գնահատում է իր պարտավորությունները շրջակա միջավայրի պահպանության կանոնակարգման համաձայն: Երբ պարտավորությունները որոշվում են, դրանք անմիջապես ճանաչվում են: Հնարավոր պարտավորությունները, որոնք կարող են ծագել գործող կանոնակարգերի, քաղաքացիական իրավական համակարգի կամ օրենսդրության փոփոխման հետևանքով, չեն կարող գնահատվել, սակայն կարող են էական լինել: Գործող օրենսդրության ընթացիկ կիրառման պայմաններում դեկլարությունը կարծում է, որ չկան շրջակա միջավայրին վնաս հասցնելու հետևանքով առաջացած նշանակալի պարտավորություններ:

29 Ֆինանսական ռիսկերի կառավարում

Խմբում ռիսկերի կառավարման գործառնությունը իրականացվում է ֆինանսական, գործառնական և իրավական ռիսկերի նկատմամբ: Ֆինանսական ռիսկը կազմված է շուկայական ռիսկից (ներառյալ՝ արժույթային, տոկոսադրույքի և այլ գնային ռիսկը), վարկային ռիսկից և իրացվելիության ռիսկից: Ֆինանսական ռիսկերի կառավարման գործառնությունը առաջնային նպատակն է ռիսկերի սահմանաչափ սահմանելը և այնուհետև ռիսկերի ազդեցությունն այդ սահմանաչափում պահելը: Գործառնական և իրավական ռիսկերի կառավարման գործառնությունները նպատակ ունեն ապահովել ներքին քաղաքականության և ընթացակարգերի պատշաճ իրականացումը՝ գործառնական և իրավական ռիսկերը նվազագույնի հասցնելու համար:

Վարկային ռիսկ. Խումբը ենթարկվում է վարկային ռիսկի, որն այն ռիսկն է, երբ ֆինանսական գործիքի մի կողմը ֆինանսական վնաս է պատճառում մյուս կողմին՝ պարտավորությունները չկատարելու հետևանքով: Վարկային ռիսկն առաջանում է Խմբի կողմից վարկավորման պայմաններով վաճառք իրականացնելու և մյուս կողմերի հետ ֆինանսական ակտիվներ առաջացնող այլ գործարքներ իրականացնելու արդյունքում: Խմբի առավելագույն վարկային ռիսկն ըստ ակտիվների դասակարգման արտացոլվում է ֆինանսական ակտիվների հաշվեկշռային արժեքներով՝ համախմբված ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում:

Խումբը կառավարում է իր վարկային ռիսկի մակարդակը՝ սահմանաչափեր կիրառելով մեկ կոնտրագենտի կամ կոնտրագենտների խմբի գծով ստանձնած ռիսկերի ծավալի համար: Վարկային ռիսկի սահմանափակումները պարբերաբար հաստատվում են ղեկավարության կողմից: Այդ ռիսկերն անընդհատ վերահսկվում են և ենթակա են տարեկան կամ առավել հաճախակի վերանայման:

Խմբի ղեկավարությունը դիտարկում է չվճարված առևտրային դեբիտորական պարտքերի վերլուծությունն ըստ ժամկետայնության և միջոցներ է ձեռնարկում ժամկետանց մնացորդների մասով: Հետևաբար, ղեկավարությունը տեղին է համարում տրամադրել վարկային ռիսկի ժամկետայնության վերաբերյալ և այլ տեղեկատվություն, ինչպես բացահայտված է Ծանոթագրություն 12-ում:

Վարկային ռիսկի կենտրոնացում. Խումբը ենթարկվում է վարկային ռիսկի կենտրոնացման ազդեցությանը: 2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Խումբն ուներ յոթ կոնտրագենտ (2018թ.՝ երեք կոնտրագենտ) 1,000 մլն. ՀՀ դրամից ավել ընդհանուր դեբիտորական պարտքերի մնացորդներով: Այդ մնացորդների ընդհանուր գումարը կազմում է 33,602 մլն. ՀՀ դրամ (2018թ.՝ 19,468 մլն. ՀՀ դրամ) կամ առևտրային և այլ ֆինանսական դեբիտորական պարտքերի համախառն գումարի 57%-ը (2018թ.՝ առևտրային և այլ ֆինանսական դեբիտորական պարտքերի համախառն գումարի 37%-ը):

Շուկայական ռիսկ. Խումբը ենթարկվում է շուկայական ռիսկերի: Շուկայական ռիսկերն առաջանում են. (ա) արտարժույթի, (բ) տոկոսային ակտիվների և պարտավորությունների և (գ) արժեթղթերի բաց դիրքերից, որոնք բոլորն էլ ենթարկվում են ընդհանուր և առանձնահատուկ շուկայական շարժերի: Ղեկավարությունը սահմանում է ռիսկի այն մակարդակը, որը կարող է ընդունվել, ինչն էլ վերահսկվում է օրական կտրվածքով: Այնուհանդերձ, այս մոտեցման կիրառումը չի կանխում այս սահմանաչափերից դուրս վնասների առաջացումն այն դեպքերում, երբ տեղի են ունենում ավելի նշանակալի շուկայական շարժեր:

Ստորև ներկայացված շուկայական ռիսկերի նկատմամբ զգայունությունը որոշվել է հիմք ընդունելով մեկ գործոնի փոփոխությունը՝ անփոփոխ պահելով մնացած այլ գործոնները: Գործնականում այս իրավիճակի տեղի ունենալը հավանական չէ, և մի շարք գործոններում փոփոխությունները կարող են փոխկապակցված լինել, օրինակ՝ տոկոսադրույքի և արտարժույթի դրույքաչափի փոփոխությունները:

29 Ֆինանսական ռիսկերի կառավարում (շարունակություն)

Արժույթային ռիսկ. Արժույթային ռիսկի գծով ղեկավարությունը սահմանում է սահմանաչափեր ռիսկերի նկատմամբ խոցելիության մակարդակի համար՝ ըստ արժույթի և ընդհանուր առմամբ: Դիրքերը վերահսկվում են ամսական կտրվածքով: Ստորև ներկայացված աղյուսակն ամփոփում է հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջի դրությամբ Խմբի՝ արժույթի փոխարկման հետ կապված ռիսկին ենթարկվածությունը:

մ/ն. ՀՀ դրամ	Առ 31 դեկտեմբերի 2019թ.			Առ 31 դեկտեմբերի 2018թ.		
	Դրամական ֆինանսական ակտիվներ	Դրամական ֆինանսական պարտավորություններ	Զուտ հաշվեկշռային դիրք	Դրամական ֆինանսական ակտիվներ	Դրամական ֆինանսական պարտավորություններ	Զուտ հաշվեկշռային դիրք
ԱՄՆ դոլար	209	(89,561)	(89,352)	374	(77,088)	(76,714)
Եվրո	291	-	291	19	(13,422)	(13,403)
Ռուսական ռուբլի	23	-	23	2	-	2
Ընդամենը	523	(89,561)	(89,038)	395	(90,510)	(90,115)

Վերը ներկայացված վերլուծությունը ներառում է միայն դրամական ակտիվները և պարտավորությունները: Ոչ դրամական ակտիվները չեն դիտարկվում որպես որևէ էական արժույթային ռիսկ առաջացնող:

Հետևյալ աղյուսակը ներկայացնում է շահույթի կամ վնասի զգայունությունը հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջի դրությամբ կիրառվող փոխարժեքի հնարավոր փոփոխությունների նկատմամբ՝ Խմբի ֆունկցիոնալ արժույթի հետ հարաբերակցությամբ, բոլոր այլ փոփոխականները հաստատուն պահելով:

մ/ն. ՀՀ դրամ	2019թ.	2018թ.
Մինչև հարկումը շահույթի կամ վնասի վրա ազդեցությունը		
ԱՄՆ դոլարի ամրապնդում 5%-ով (2018թ.՝ ամրապնդում 5%-ով)	(8,935)	(7,671)
ԱՄՆ դոլարի անկում 5%-ով (2018թ.՝ անկում 5%-ով)	8,935	7,671
Եվրոյի ամրապնդում 5%-ով (2018թ.՝ ամրապնդում 5%-ով)	29	(1,340)
Եվրոյի անկում 5%-ով (2018թ.՝ անկում 5%-ով)	(29)	1,340

Ենթարկվածությունը հաշվարկվել է Խմբի ֆունկցիոնալ արժույթից բացի այլ արժույթով արտահայտված դրամական մնացորդների համար:

29 Ֆինանսական ռիսկերի կառավարում (շարունակություն)

Տոկոսադրույքի ռիսկ. Խուսափելու է իր ֆինանսական վիճակի և դրամական միջոցների հոսքի վրա ազդող ռիսկին, որն առաջանում է շուկայական տոկոսադրույքների տատանումների հետևանքով: Ստորև ներկայացված աղյուսակն ամփոփում է Խմբի ենթարկվածության աստիճանը տոկոսադրույքի ռիսկին: Աղյուսակը ներկայացնում է Խմբի ֆինանսական ակտիվների և պարտավորությունների հաշվեկշռային արժեքներով արտահայտված գումարային չափերը, որոնք դասակարգված են՝ ելնելով այն հանգամանքից, թե որն է ավելի վաղ՝ պայմանագրային տոկոսադրույքի վերասահմանումը, թե՛ մարման ժամկետը:

մ/ն. ՀՀ դրամ	Ցպահանջ	1 ամսից	6 ամսից	12 ամսից	Ընդամենը
	և մինչև 1 ամիս	մինչև 6 ամիս	մինչև 12 ամիս	մինչև 5 տարի	
31 դեկտեմբերի 2019թ.					
Տոկոսային ֆինանսական ակտիվներ	5,704	35	195	632	6,566
Տոկոսային ֆինանսական պարտավորություններ	(42,100)	-	(2,366)	(49,598)	(94,064)
Զուտ տոկոսի զգայունության տարբերություն 2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	(36,396)	35	(2,171)	(48,966)	(87,498)
31 դեկտեմբերի 2018թ.					
Տոկոսային ֆինանսական ակտիվներ	4,280	562	315	39	5,196
Տոկոսային ֆինանսական պարտավորություններ	(11,120)	(44,553)	(5,397)	(3,548)	(64,618)
Զուտ տոկոսի զգայունության տարբերություն 2018թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	(6,840)	(43,991)	(5,082)	(3,509)	(59,422)

Խուսափելու է չունի տոկոսադրույքի ռիսկերի կառավարման համար ընդունած պաշտոնական քաղաքականություն և ընթացակարգեր, քանի որ դեկավարությունը համարում է, որ այս ռիսկը էական չէ Խմբի գործունեության համար:

Խուսափելու է վերահսկում է տոկոսադրույքներն իր ֆինանսական գործիքների համար: Ստորև բերված աղյուսակում ամփոփվում են արդյունավետ տոկոսադրույքները համապատասխան հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջի դրությամբ՝ հիմնված հիմնական դեկավար անձնակազմի կողմից դիտարկված հաշվետվությունների վրա:

Տարեկան %	2019թ.			2018թ.		
	ՀՀ դրամ	ԱՄՆ դոլար	Եվրո	ՀՀ դրամ	ԱՄՆ դոլար	Եվրո
Ակտիվներ						
Տրամադրված փոխառություններ	0 – 12.0	-	-	0 – 12.0	-	-
Ժամկետային ավանդներ	6.0 – 9.25	2.45	-	4.0 – 6.0	3.7	-
Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ	0.5 – 7.5	3.0	4.0	0.05 – 6.0	-	-
Պարտավորություններ						
Վարկեր և փոխառություններ	-	4.0-7.0	-	9.75 – 10.0	7.75 - 10.95	6.0 - 8.25

Վերը ներկայացված աղյուսակում «-» նշանը նշանակում է, որ Խուսափելու է չունի համապատասխան արժույթով ակտիվներ:

29 Ֆինանսական ռիսկերի կառավարում (շարունակություն)

Դրամական միջոցների զգայնության վերլուծություն փոփոխական տոկոսադրույքով գործիքների համար

Հաշվետու ամսաթվի դրությամբ տոկոսադրույքների ողջամտրեն հնարավոր փոփոխությունը 100 բազիսային կետով կավելացներ (կնվազեցներ) շահույթը կամ վնասը մինչև հարկերումը ստորև ներկայացված գումարների չափով: Այս վերլուծությունն իրականացնելիս ենթադրվում է, որ մյուս բոլոր փոփոխականները, մասնավորապես արտարժույթի փոխարժեքները, կմնան անփոփոխ:

մյն. ՀՀ դրամ	Շահույթ կամ վնաս		Մեփական կապիտալ	
	100 բլ ան	100 բլ նվազում	100 բլ ան	100 բլ նվազում
2019թ.				
Փոփոխական տոկոսադրույքով գործիքներ	(527)	527	(432)	432
Դրամական հոսքերի զգայնություն	(527)	527	(432)	432

Տոկոսադրույքի մակարդակի վերլուծության վրա հիմնված տոկոսադրույքի ռիսկի կառավարումը համալրվել է ֆինանսական ակտիվների և պարտավորությունների զգայնության վերահսկմամբ: 2018թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Խմբի բոլոր պարտքային գործիքները ֆիքսված տոկոսադրույքներով էին:

Այլ գնային ռիսկ. Խումբը ենթարկված չէ բաժնեմասային գնի ռիսկի:

Իրացվելիության ռիսկ. Իրացվելիության ռիսկն այն ռիսկն է, երբ կազմակերպությունը դժվարանում է ֆինանսական պարտավորությունների հետ կապված պարտականությունների կատարման ժամանակ: Խումբն օրական կտրվածքով առնչվում է դրամական միջոցների պահանջի խնդրին:

Իրացվելիության ռիսկը կառավարվում է Խմբի ֆինանսական բաժնի կողմից: Ղեկավարությունն ամսական կտրվածքով վերահսկում է Խմբի դրամական միջոցների հոսքերի կանխատեսումները:

Ֆինանսական բաժինը վերահսկում է Խմբի դիրքն ամսական կտրվածքով, ինչպես նաև նոր հնարավոր վարկերի և փոխառությունների ձեռքբերման ընթացքում իրականացվող գնահատման ժամանակ և հաշվետվություն է պատրաստում և ներկայացնում Խմբի Ֆինանսական Տնօրենին, որը վերջնական պատասխանատվություն է կրում իրացվելիության պահանջվող մակարդակը պահպանելու համար:

Խումբն աշխատում է պահպանել կայուն ֆինանսավորման հիմք, որն առաջնայնորեն բաղկացած է բանկերին վճարվելիք գումարներից և պարտքային արժեթղթերից: Խումբը ֆինանսական միջոցների ներդրումներ է կատարում իրացվելի ակտիվների դիվերսիֆիկացված փաթեթում, որպեսզի արագորեն և անմիջականորեն բավարարել չնախատեսված իրացվելիության պահանջները: 2019թ. դեկտեմբերի 31-ի և 2018թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Խմբի իրացվելիության փաթեթը բաղկացած է ժամկետային ավանդներից (Ծանոթագրություն 13) և դրամական միջոցներից և դրանց համարժեքներից (Ծանոթագրություն 14): Ըստ ղեկավարության գնահատման՝ իրացվելի պորտֆելը կարող է իրացվել կանխիկով մեկ օրվա ընթացքում՝ չնախատեսված իրացվելիության պահանջը բավարարելու համար:

Իրացվելիության դիրքը վերահսկվում է, և Ընկերության ֆինանսական բաժինը պարբերաբար իրականացնում է իրացվելիության սթրես-թեստ՝ օգտագործելով ինչպես բնականոն, այնպես էլ առավել խիստ շուկայական պայմաններ ներառող սցենարներ:

29 Ֆինանսական ռիսկերի կառավարում (շարունակություն)

Ստորև ներկայացված աղյուսակները ցույց են տալիս պարտավորությունները 2019թ. դեկտեմբերի 31-ի և 2018թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ իրենց պայմանագրային մնացորդային ժամկետայնությամբ: Ժամկետայնության աղյուսակում բացահայտված գումարները պայմանագրային չզեղչված դրամական միջոցների հոսքեր են, ներառյալ ապագա տոկոսային վճարները և համախառն փոխատվական պարտավորությունները: Այդ չզեղչված դրամական միջոցների հոսքերը տարբերվում են համախմբված ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվության մեջ ներառված գումարից, քանի որ համախմբված ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվության գումարը հիմնված է զեղչված դրամական միջոցների հոսքերի վրա:

Ֆինանսական պարտավորությունների ժամկետայնության վերլուծությունը 2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ հետևյալն է.

<i>մլն. ՀՀ դրամ</i>	Ցպահանջ և մինչև 1 ամիս	1 ամսից մինչև 6 ամիս	6 ամսից մինչև 12 ամիս	12 ամսից մինչև 5 տարի	Ընդամենը
Պարտավորություններ					
Վարկեր և փոխառություններ	11	1,535	1,602	55,165	58,313
Վարձակալության գծով պարտավորություններ	-	-	2,366	-	2,366
Առևտրային և այլ կրեդիտորական պարտքեր	39,009	-	-	-	39,009
Ընդամենը ապագա վճարներ, ներառյալ ապագա մայր գումարի և տոկոսագումարների վճարներ	39,020	1,535	3,968	55,165	99,688

Ֆինանսական պարտավորությունների ժամկետայնության վերլուծությունը 2018թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ հետևյալն է.

<i>մլն. ՀՀ դրամ</i>	Ցպահանջ և մինչև 1 ամիս	1 ամսից մինչև 6 ամիս	6 ամսից մինչև 12 ամիս	12 ամսից մինչև 5 տարի	Ընդամենը
Պարտավորություններ					
Վարկեր և փոխառություններ	10,977	45,754	5,915	4,145	66,791
Առևտրային և այլ կրեդիտորական պարտքեր	41,206	-	-	-	41,206
Ընդամենը ապագա վճարներ, ներառյալ ապագա մայր գումարի և տոկոսագումարների վճարներ	52,183	45,754	5,915	4,145	107,997

30 Կապիտալի կառավարում

Կապիտալի կառավարման ժամանակ Խմբի նպատակներն են. պահպանել Խմբի կարողությունը՝ շարունակելու իր գործունեությունն անընդհատության սկզբունքով՝ ապահովելով հաստուցում բաժնետերերին և օգուտներ շահառուների այլ խմբերին և հաստատել կապիտալի օպտիմալ կառուցվածք՝ նվազեցնելով կապիտալի արժեքը: Կապիտալի կառուցվածքը հաստատելու և ճշգրտելու համար Խումբը կարող է ճշգրտել բաժնետերերին վճարվելիք շահաբաժինների չափերը, բաժնետերերին վերադարձվող կապիտալը, ինչպես նաև թողարկել նոր բաժնետոմսեր կամ վաճառել ակտիվները՝ նվազեցնելով պարտքը: Խումբը դիտարկում է կառավարման ներքո գտնվող ընդհանուր կապիտալը՝ որպես սեփական կապիտալ, ինչպես այն ցույց է տրված համախմբված ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում: 2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Խմբի կողմից կառավարվող կապիտալի չափը 284,140 մլն. ՀՀ դրամ է (2018թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ 284,140 մլն. ՀՀ դրամ):

31 Ֆինանսական գործիքների իրական արժեք

Ամորտիզացված արժեքով հաշվառվող ֆինանսական ակտիվներ. Ֆիքսված տոկոսադրույքով գործիքների գնահատված իրական արժեքը հիմնված է գնահատված ապագա դրամական միջոցների հոսքերի վրա, որոնք ակնկալվում են ստացվել նույն վարկային ռիսկ և մնացորդային մարման ժամկետ ունեցող նոր գործիքներն ընթացիկ տոկոսադրույքով զեղչելիս: Չեղչման համար օգտագործվող տոկոսադրույքները կախված են կոնտրագենտի վարկային ռիսկից:

Ամորտիզացված արժեքով հաշվառվող պարտավորություններ. Պարտավորությունների իրական արժեքը որոշվել է օգտագործելով գնահատման մեթոդներ: Ֆիքսված տոկոսադրույքով գործիքների գնահատված իրական արժեքը գնահատվում է ակնկալվող դրամական միջոցների հոսքերով՝ զեղչելով նույն վարկային ռիսկ և մարման ժամկետ ունեցող նոր գործիքների ընթացիկ տոկոսադրույքով: Ցպահանջ կամ ծանուցման ժամանակաշրջանից հետո մարվող պարտավորությունների («պահանջի դեպքում մարման ենթակա պարտավորություններ») իրական արժեքը գնահատվում է որպես պահանջի դեպքում մարման ենթակա գումար՝ զեղչված սկսած պարտավորությունը մարելու հնարավոր պահանջի ներկայացման առաջին ամսաթվից: Գործածված զեղչված տոկոսադրույքները տատանվում են տարեկան 8.51%-ից մինչև տարեկան 15.01%-ը՝ կախված պարտավորության տևողությունից և արժույթից:

Բոլոր ֆինանսական ակտիվների և պարտավորությունների գնահատված իրական արժեքը մոտավորապես համապատասխանում է դրանց հաշվեկշռային արժեքին:

32 Ֆինանսական գործիքների ներկայացումն ըստ չափման կատեգորիաների

Չափման նպատակների համար ՖՀՄՍ 9-ը «Ֆինանսական գործիքներ» դասակարգում է ֆինանսական ակտիվները՝ հետևյալ կատեգորիաների. (ա) իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական ակտիվներ, (բ) ամորտիզացված արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող պարտքային գործիքներ (գ) ամորտիզացված արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող բաժնային գործիքներ և (դ) ամորտիզացված արժեքով չափվող ֆինանսական ակտիվներ: Իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական ակտիվներն ունեն երկու ենթակատեգորիա. (i), և իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով պարտադիր չափվող ակտիվներ և (ii) ակտիվներ, որոնք սահմանվել են որպես այդպիսիք սկզբնական ճանաչման ժամանակ կամ հետագայում: Բացի այդ, ֆինանսական վարձակալության գծով դեբիտորական պարտքերը ներկայացնում են առանձին կատեգորիա:

Ստորև աղյուսակում ներկայացված է ֆինանսական ակտիվների ներկայացումը վերոգրյալ չափման կատեգորիաներով՝ առ 31 դեկտեմբերի 2019թ.:

<i>մլն. ՀՀ դրամ</i>	Ամորտիզացված արժեքով 2019թ.
Ակտիվներ	
<i>Տրամադրված փոխառություններ</i>	15
<i>Առևտրային և այլ դեբիտորական պարտքեր (Ծանոթագրություն 12)</i>	
- Առևտրային դեբիտորական պարտքեր, գուտ	43,897
<i>Ժամկետային ավանդներ (Ծանոթագրություն 13)</i>	
- Երեք ամսից ավել սկզբնական մարման ժամկետով ավանդներ	847
<i>Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ (Ծանոթագրություն 14)</i>	
- Ցպահանջ բանկային մնացորդներ	5,454
- Կարճաժամկետ ավանդներ	1,861
- Դրամական միջոցներ ճանապարհին	1,445
- Առձեռն դրամական միջոցներ	11
Ընդամենը ֆինանսական ակտիվներ	53,530

Ստորև աղյուսակում ներկայացված է ֆինանսական ակտիվների ներկայացումը վերոգրյալ չափման կատեգորիաներով՝ առ 31 դեկտեմբերի 2018թ.:

<i>մլն. ՀՀ դրամ</i>	Ամորտիզացված արժեքով 2018թ.
Ակտիվներ	
<i>Տրամադրված փոխառություններ</i>	205
<i>Առևտրային և այլ դեբիտորական պարտքեր (Ծանոթագրություն 12)</i>	
- Առևտրային դեբիտորական պարտքեր, գուտ	39,043
<i>Ժամկետային ավանդներ (Ծանոթագրություն 13)</i>	
- Երեք ամսից ավել սկզբնական մարման ժամկետով ավանդներ	737
<i>Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ (Ծանոթագրություն 14)</i>	
- Ցպահանջ բանկային մնացորդներ	4,353
- Դրամական միջոցներ ճանապարհին	1,152
- Առձեռն դրամական միջոցներ	25
Ընդամենը ֆինանսական ակտիվներ	45,515

2019թ. դեկտեմբերի 31-ի և 2018թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Խմբի բոլոր ֆինանսական պարտավորությունները հաշվառվում են ամորտիզացված արժեքով:

33 Իրադարձություններ հաշվետու ժամանակաշրջանից հետո

2020թ. առաջին ամիսներին նկատվել են զգալի ցնցումներ համաշխարհային շուկայում՝ պայմանավորված կորոնավիրուսի բռնկումով: Այս իրադարձությունները ավելի են մեծացնում Հայաստանի Հանրապետության գործունեություն իրականացնելու պայմանների անորոշության մակարդակը:

Առկա չեն հաշվետու ժամանակաշրջանից հետո այնպիսի իրադարձություններ, որոնք կարող են ճշգրտում կամ բացահայտում պահանջել 2019թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա Խմբի համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններում, բացառությամբ այն փաստերի, որոնք բացահայտված են: